

Ladonja

VJERSKI INFORMATIVNO-KULTURNI LIST | 10/381 | GODINA XXXVI | CIJENA 10 KN

LISTOPAD 2017.

ISTARSKA CRKVA JEDNA

Poštovani čitatelji,

važan je bio ovaj mjesec za život naše biskupije, poglavito zbog veoma važna simpozija koji se održavao u Pazinu. Na njemu se nastojalo progovoriti o veoma važnim temama za našu mjesnu Crkvu. Spomenuli smo se 70. obljetnice Pazinske apostolske administrature i 40. obljetnice ujedinjenja istarske Crkve, a vjerujem da smo mogli bolje upoznati značajnu osobu u povijesti naše biskupije, biskupa dr. Dragutina Nežića. Vjerujem da smo nastojali pratiti i taj događaj, ili svojom prisutnošću ili putem medija, čemu nastoji pomoći i ovaj broj našega lista Ladonje. Angažman i interes mnogih oko Simpozija svakako znači da poštujemo i cijenimo mnoge važne osobe, njihov angažman i vrijednosti, koje su ih vodile, da bi naša mjesna Crkva mogla bolje i dostojniye živjeti svoje poslanje. Vjerujem da je i spomen važnih događaja iz naše ne tako davne prošlosti probudio u nama pravi i iskreni osjećaj zahvalnosti prema onima koji su doprinijeli ostvarenju težnji i očekivanja mnogih generacija koje su prije nas živjele na

ovim prostorima. Nadam se da ćemo taj osjećaj zahvalnosti i poštovanja znati prenijeti i na naše mlade generacije jer se jedino sa zahvalnošću može graditi sadašnjost te s nadom i vedorinom gledati u budućnost. Simpozij je pokazao da se na svoju prošlost mora gledati s poštovanjem i zahvalnošću. Na Simpoziju nije bilo zviždanja ni negodovanja, vrijeđanja ni ponižavanja, već se govorilo o istini koju se ne treba i ne smije mijenjati, već uvažavati i cijeniti. Pred nama su dani od posebnoga značenja za sve vjernike, a to su blagdani Svih svetih i Spomendan svih vjernih mrtvih. I koliko se god često u našim crkvama tijekom cijele godine spominjemo svetih, ipak jednim blagdanom želimo svratiti svoj pogled na mnoštvo onih koji su nas zadužili svojim primjerom. Spominjemo se mnogih znanih i neznanih, koji su u svome životu pokazali što znači ljubiti Boga, i to u zgodno i nezgodno vrijeme, koji su bili spremni položiti život radi vjere, poput blaženoga Miroslava Bulešića. Sjetit ćemo se i mnogih koji su živjeli ljubav prema bližnjemu, žrtvujući se za dobrobit ljudi, posebno onih koji su bili u najvećoj potrebi. Nadamo se da su i među njima i naši bližnji, koje smo poznavali i koji su nastojali dostoјno živjeti svoju vjeru, slijedeći Isusa Krista u svoje životu. Stoga je lijepo da se u svojim

molitvama spomenemo svih pokojnih i da im u znak vjere u život vječni zapalimo svijeću. Pa ipak, najljepši i najbolji spomen na naše pokojnike bit će ako u svoj život pretočimo njihov primjer dobrote i ljubavi prema bližnjima, ako dopustimo da naš život prožima vjera, ona ista koja je krasila i živote onih kojih se spominjemo. Koliko nas god ovi dani čine sjetnjima jer se spominjemo onih koji nisu više s nama, ipak to nisu dani žalosti i tuge, već su to dani nade i vjere. To su dani kad ne gledamo samo u prošlost, već kad nastojimo pogledati u budućnost, prema vječnom životu naših pokojnih i prema zori uskrsnuća za svakoga od nas. Bilo bi lijepo da i mi, gledajući ljepotu cvijeća na našim grobljima, promatrajući plamen mnoštva svijeća na grobovima, probudimo vjeru u život. Jer to su znakovi života, a ne smrti, to su znakovi Božje ljubavi i milosrđa, a ne beznađa i tuge. U svemu tome čitamo i važnu poruku. Već sada i ovdje svi mi gradimo svoju vječnost i život koji ne prestaje. Neka naša dobra i ljubav, požrtvovnost i služenje budu zalog života kad „Boga budemo gledali licem u lice“. Svima vama, poštovani čitatelji. Želim lijepe i ugodne ove jesenske dane, uz listanje naše i vaše Ladonje.

IMPRESUM

Pokrenuo Antun Hek, od lipnja do listopada 1972. listić – prilog obiteljskog časopisa Kana, samostalno izlazi od Božića 1981.

Osnivač:

Biskupski ordinarijat Porečke i Pulsko biskupije

Glavni urednik:

Vilim Grbac

Zamjenik glavnog urednika:

Željko Mrak

Uredništvo:

Blaž Bošnjaković, Vilim Grbac,
Ilija Jakovljević, Tomislav Milohanić, Željko
Mrak

Adresa uredništva:

Dobrilina 6, 52000 Pazin, tel: 052/624-863,
ladonja@biskupija-porecko-pulsa.hr
ladonja@josippturcinovic.com

List izlazi 12 puta godišnje

Grafičko oblikovanje i priprema:

David Ivić

Tisk/Nakladnik:

Josip Turčinović d.o.o., Pazin

IBAN

HR7023800061147003243

Devizni račun

ESB: CHR22 70010000-09166144

IBAN: HR7324020061100107336

SWIFT ESBC HR 22

UDK ISSN

282 : 379.8

ISSN 1330-5018

Naslovnica: Eufrazijeva bazilika u Poreču

Papa primio članove Molitvene udruge cara Karla za mir među narodima

VATIKAN Papa Franjo primio je 14. listopada u Vatikanu članove Molitvene udruge cara Karla za mir među narodima, koja je ustanovljena nakon preminuća blaženoga Karla Austrijskog, posljednjega austrijskog cara i hrvatsko-ugarskoga kralja. Sveti Otac podsjetio je da se njihov godišnji sastanak u Rimu podudara sa stogodišnjicom mirovne inicijative pape Benedikta XV. kojeg je blaženi Karlo, kao jedini politički čelnik, podupirao u želji da se okonča krvoproljeće Prvoga svjetskog rata.

Papa je napomenuo da su tri cilja njihove molitvene udruge – spoznati i slijediti volju Božju; zalagati se za mir i pravednost u obiteljima i među narodima; činiti pokoru za sve nepravde u povijesti – bila glavni motiv u životu blaženoga Karla kao državnika, muža i oca te kao sina Crkve. Predajući se Božjoj volji, prihvatio je svoje trpljenje i svoj život prinio kao žrtvu za mir, istaknuo je Sveti Otac, dodajući da su ga u tome uvijek podupirale ljubav i vjera njegove supruge, službenice Božje Zite. Izazovi našega vremena zahtijevaju suradnju svih ljudi dobre volje i, na poseban način, molitvu i žrtvu. Pozivam vas stoga da održite svoje obećanje, da svojom molitvom i osobnim zalaganjem sudjelujete u mnogostrukom Papinu zalaganju za mir. Nasljednik svetoga Petra bez molitvene potpore vjernika ne može ispuniti svoje poslanje u svijetu. Računam i na vas, kazao je papa Franjo, preporučivši na kraju prisutne majčinskoj zaštiti Blažene Djevice Marije i zagovoru blaženoga Karla te im je potom udijelio apostolski blagoslov, prenosi Radio Vatikan. (IKA)

KRŠĆANSKA DUHOVNOST

Da bismo uopće mogli govoriti o kršćanskoj duhovnosti, moramo istražiti samo značenje pojma duhovnost. Zanemarimo na trenutak religijski kontekst ovoga pojma. Što je to duhovnost? Što znači biti duhovan, produhovljen? U jednom općem smislu to znači da je čovjek, za kojega kažemo da se sastoji od duha, duše i tijela, upravo duhu, odnosno stvarima duha, u svome životu nekako dao najviše prostora. A koje su to stvari duha? Pa jednostavno: sve one stvari koje se izdižu iznad onog instinktivnog u čovjeku i njegovih materijalnih interesa. Duhovne stvari, stvari duha, jesu prijateljstvo, ljubav, odanost, poštovanje, čast, poštenje, dobrota, ideali u najširem smislu riječi, očaranost ljepotom prirode. Kad sve ovo znamo, lako možemo zapaziti da netko ne mora biti religiozan da bi bio duhovan. Postoji puno ateista i agnostika koji su duhovni, produhovljeni ljudi. Puno je umjetnika, glazbenika, filozofa, narodnih vođa, znanstvenika, revolucionara, koji su unutar svoga života dali velik prostor duhu, a nisu bili vjernici. Takve ljude zato često, i s pravom, zovemo velikanima duha. Grčki filozof Platon bio je, bez daljnega, jako duhovan i produhovljen čovjek, a nije bio religiozan. Spomenuli smo upravo i pojam religioznosti. Religioznost se, tj. vjerovanje u neko vrhovno biće ili natprirodnu silu, ne tiče ljudskoga duha, već duše. Religioznost je izraz, izričaj, ljudske duše. Dakle, duhovnost se tiče ljudskoga duha, a religioznost ljudske duše. Jasno, religioznost i duhovnost se kao stvarnosti itekako prožimaju. Vidite, ni duhovnost ni religioznost, u ovom jednom općeljudskom smislu o kojem smo govorili, ne određuju na bitan način nas kršćane. Kršćanstvo je nešto unikatno! Na što smjeram? Postoje puno „duhovniji“ i „religiozniji“ ljudi od nas kršćana. Svaki *budist* ili *hindus* puno je „duhovniji“, „produhovljeniji“ od jednoga kršćanina; manje je navezan na materijalno, čak ponekad i posve s glavom u oblacima, živeći potpuno izvan stvarnosti, odričući se svega tvarnoga. Svaki prosječan musliman puno je „religiozniji“, „pobožniji“, od jednoga kršćanina (sjetimo se samo

koliko muslimani dnevno mole i kako stroge vjerske propise obdržavaju).

Krist je naš jedini „metar“, „mjerilo“ i „zakon“!

Ako dakle „duhovnost“ i „religioznost“ kod nas kršćana nisu ono što najbolje otvara naš identitet, ono što nas u najvećoj mjeri obilježava i određuje, što onda jest? Odgovor je samo jedan: osoba Isusa Krista! Krist je naš jedini „metar“, „mjerilo“ i „zakon“. I upravo je zbog ovoga kršćanska duhovnost „posebna“ vrsta duhovnosti koja ne isključuje, ne poništava opću, naravnu, ljudsku duhovnost o kojoj smo govorili, bilo u jednoj čisto humanoj ili religijskoj formi, ali ju svakako nadilazi. Isto tako i religioznost nas kršćana, bez dalnjega, uvelike nadilazi, nadmašuje prirodnu ljudsku religioznost.

Najveća je opasnost za kršćanstvo upravo kad mi kršćani ovu svoju „posebnu duhovnost“ svedemo, reduciramo, na jednu „opću duhovnost“, čisto ljudsku duhovnost. Možemo tada biti dobri ljudi i altruisti koji su svjesni da se cijeli svijet ne vrti samo oko njih, ali prestajemo biti kršćani. Podjednako je opasno ako, kao kršćani, svoju vjeru i povjerenje u Isusa Krista svedemo samo na pobožnost i religioznost, na potrebu za kultom, obredima, molitvama. Scenarij je tada možda još gori nego u prvom slučaju jer tako vrlo lako možemo postati „preosjetljivi“ za duhovno, a neosjetljivi za naše bližnje, što nas u konačnici dovodi do ravnodušja jer takva naša religioznost nije ništa drugo doli bijeg od stvarnosti i preziranje naše ljudskosti sa svime onime što ona nosi, preziranje ljudskosti uopće i u konačnici preziranje Kristove ljudskosti po kojoj smo spašeni. Kako, dakle, otkriti autentičnu kršćansku duhovnost? Gdje je naći? Odgovor je vrlo jednostavan: u Novome zavjetu. Dobro, kakva je onda ta prava, iskonska kršćanska duhovnost od koje smo s vremenom možda odlutali? Krenimo od početka. Od jedinoga početka i izvora, od Isusa Krista. Evanđelisti u svojim Evanđeljima predaju nam jasan nauk o „duhovnom savršenstvu“ koje Krist zahtijeva, a koje je cilj kršćanske duhovnosti: „Budite savr-

šeni kao Otac vaš nebeski.“ Ovim riječima Isus kršćansko, duhovno savršenstvo, čovjeku, po njegovim ljudskim silama, čini apsolutno nedostižnim. Ono je puno više od pukoga izvršavanja zapovijedi, od toga da budemo dobri, plemeniti ljudi koji nikome zla ne čine ili pobožni ljudi koji puno mole. Pozivu se na duhovno savršenstvo koje Isus traži velikodušno odgovara i taj poziv ne biva nikada nametnut. Isus nam nije predao razrađen sustav zapovijedi i vjerovanja koji nam jamče spasenje. On nas je htio izazvati! Nije htio religiju! Htio je Crkvu, ali ne religiju. Kršćanstvo je stoga, barem nominalno, jednozakono, ima samo jedan zakon, samo jednu vjersku zapovijed. Ova jednozakonost kršćanstva, temeljena na zapovijedi ljubavi i nadahnuta ostatim moralnim zahtjevima, u bitnome određuje put postizanja duhovnoga savršenstva i zajedništva s Bogom. Zašto sve ovo spominjemo? Ako u kršćanstvu „duhovno savršenstvo“ ne poznaje granicu, odnosno, ako mu je, doslovno, samo Nebo granica, i ako kršćanin nikada ne može znati je li to savršenstvo ostvario, je li postao duhovan, jedino nam tada može biti jasno zašto kod evanđelista i ranokršćanskih pisaca nije bilo moguće izdvojiti pouke i naputke isključivo duhovne naravi, u vidu nekoga proizvoda spremnoga za korištenje koji će jamčiti spasenje i duhovnu preobrazbu. Iz ovoga možemo zaključiti da je osnova kršćanske duhovnosti i glavna karakteristika kršćanskog duhovnog savršenstva, koje, rekli smo, nema granicu, jedna druga stvar koja nema granicu, a to je ljubav. Ljubav kojoj čak ni neprijatelj nije granica, ljubav prema Bogu koja se ogleda i koja se može provjeriti samo na jedan način: kao ljubav prema bližnjemu i, u konačnici, kao ljubav prema neprijateljima. Do prave nas, autentične kršćanske duhovnosti dovodi samo jedna stvar, svidjelo se to nama ili ne, a to je – kršćanski način života! Ne postajemo duhovni da bismo mogli živjeti kršćanstvo, već upravo obratno: kršćanski živeći, postajemo duhovni.

nastavak na str. 6

Dar i umijeće

Ljubav nadmašuje čovjeka, njen je izvor u Bogu, jer reći će Novi zavjet – Bog je ljubav (1 Iv 4,8). O ljubavi su ispisane najljepše stranice u povijesti ljudske misli: o prijateljskoj, bračnoj, očinskoj, bratskoj, majčinskoj, Božjoj ljubavi... Stari su Grci za ljubav koristili tri riječi otkrivajući sve nijanse ljubavi: 'agape' je požrtvovna ljubav, 'eros' – privlačna stvaralačka sila, 'filia' – prijateljska ljubav. A ljubav je ponajprije životvorna snaga – ona prihvata, hrani, podiže život, u svakom obliku, fizički i duhovno.

Božji dar

Ljubav kao duhovna stvarnost, kao dar Duha Božjega, nikad ne može biti predmetom manipulacije i proračunatosti – ona ostaje Dar. Dolazi do čovjeka, dotiče ga, ako je čovjek prihvati, ona ga prožima, ostavlja trag i pretače se drugomu. Da bi čovjek doživio ljubav – mora joj biti otvoren. Kao malo dijete, koje samo ljubav traži i razumije, čovjek mora biti spremna na stapanje u ljubavi s drugim ljudima, pomicući svoje granice te dopuštajući da ga ljubav oblikuje u njegovu najčišću i najljepšu sliku. Ako te ne ostavlja čistim u duši, onda nije ljubav, nego neka iluzija i kompromis. Iluziju i kompromis možda je lakše opisati nego ljubav: iluzija je laž, fantom, nešto nerealno, postoji samo u našoj maštici ili u tuđoj laži, daleko od stvarnosti. Kompromis je prianjanje uz interes koji stvara privid međuljudskoga odnosa. Nakraju, i iluzija i kompromis kažnjavaju čovjeka jer mu ne ostavljaju ništa, čak ni samoga sebe.

Ljubav jedina, velika i čista, može utažiti potrebu ljudskoga srca.

Čovjekovo umijeće

No, pisali su veliki i stari mudraci, od grčkoga Plutarha do profesora Eriha Fromma, ljubav je istovremeno i umijeće, Božji dar koji čovjek prihvata, ali u njemu živi i razvija ga kao što živi i razvija svako umijeće. A za svako su umijeće, pisao je Fromm u svojem "Umijeću ljubavi", potrebne disciplina, koncentracija, strpljivost, hrabrost, poniznost, vjera... I to vrijedi za svaku ljubav, kako prema Bogu, tako prema čovjeku, prijatelju, supružniku ili roditelju. Disciplina u ljubavi znači poštivanje pravila i redovitosti. Ne može se ljubav živjeti danas, a da bi se sutra zanemarila i zaboravila. Prijateljska ljubav i majčinska ljubav nezamislive su bez discipline – otvorenošću i redovitošću, poštivanjem drugoga i raspoloživošću za njega, u malim i velikim stvarima, odgaja se i raste ljubav. Zato su i Božje zapovijedi znak ljubavi, a čovjek mora prihvati zapovijedi kao disciplinu ljubavi koja mu pomaže da raste (2 Ivanova 1,6: "A ovo je ta ljubav: da živimo po zapovijedima njegovim"). Koncentracija znači veliku posvećenost – ako volim nekoga, bio to Bog, čovjek, prijatelj – taj mi netko mora biti važan, mora mi kao osoba biti na prvom mjestu, i na njega ću biti usredotočen, mora me interesirati takav kakav je, a ne onakav kakvim bih ja želio da bude. Zato su i riječi psalmista o neprestanom razmišljanju o Božjoj riječi – „dan i noć“ – svjedočanstvo ljubavi (Psalom 1,2). Strpljivost u ljubavi otkriva se u slici čeka-

nja i nade: mi smo bića u vremenu, ali svaki sa svojim tempom. Biti strpljiv u ljubavi znači biti kadar čekati, dopustiti drugomu da uzme svoje vrijeme i otvoriti se u trenutku kad može. Strpljivost u ljubavi je poput strpljivosti vrtlara – on ne razbija pupoljak kako bi vidio latice, već pušta da vrijeme učini svoje. U vjeri strpljivost je velika kušnja: čovjek koji u odnosu s Bogom nije strpljiv, pokazuje se kao željan moći i manipulacije, želeći vladati nad Bogom, pretvara vjeru u magiju. Zato nestrpljiv čovjek postaje idolopoklonik: u Starom zavjetu narod ne može dočekati da se Mojsije spusti s planine te u svojoj nestrpljivosti sam sebi izrađuje boga – u obliku zlatnoga teleta (Izlazak 32). Za ljubav je potrebna i poniznost: samo je ponizan čovjek spremna prihvati i pokazati ljubav jer poniznost je sposobnost čovjeka da razumom dohvati svoje granice. Kad spozna i prihvati svoje granice, tada može doista biti i prijatelj i brat i sudrug jer će znati gdje završava on, a počinje drugi čovjek u svojoj slobodi i dostojanstvu. Isusove su riječi škola ljubavi: „Učite od mene jer sam krotka i ponizna srca.“ (Matej 11,29) Vjera je kruna i izvor ljubavi, povjerenje kojim se oslanjam na drugoga u njegovoj dobroti, ali i prihvaćamo njegove slabosti. Vjera je konačan okvir jer svaka naša međuljudska ljubav počinje i završava u ljubavi Božjoj. Zato će Pavao pišući Solunjanima povezati rast ljubavi i vjere: "Izvanredno raste vaša vjera i množi se ljubav svakoga od vas prema drugima." (2 Sol 1,3) Ljubav je najveći Božji dar i najveće čovjekovo umijeće.

KOME SMETA CRKVA U ISTRI?

Logično je da se ljudi razmimoilaze i razlikuju u mišljenjima, svjetonazorima, pogledima na svijet, povijest, život. Čak može biti logično da se dogode različiti pogledi na povjesne istine, drugačije se vrjednuju povjesni događaji i zaslužni ljudi u povijesti. Kad se to dogodi, civilizirani ljudi nastoje svoje poglede i misli „nametnuti“ tako što podastiru argumente u korist vlastitoga stava, pisane ili usmene, navode svjedoke, dokumente. Na taj se način polemike vode u civiliziranim društvima i među pametnim ljudima. Nije rečeno da će jedna ili druga strana u toj polemici „pobjediti“. Štoviše, takva sučeljavanja često ispadaju jako plodonosna jer i jedna i druga strana uviđaju kako je potrebno daljnje istraživanje ili produbljivanje znanja o onome što istina jest. Često takve polemike obogaćuju ljude i njihovo znanje. Svaka znanost, ponajprije ona povjesna, zapravo na taj način napreduje i razvija se. Ključ je uspješnosti takvih sučeljavanja da iz rasprave budu isključeni partikularni interesi, političke ambicije i demagoški ciljevi. Čak je i stil takvih sučeljavanja jako važan jer svaka rasprava u začetku umire ako počiva na aroganciji, vrijedanju, bezobrazluku. Svega je toga svjestan svatko kome je imalo stalno do istine, napretka, znanja.

Političko zaleđe demagogije

U Istri, nažalost, nije tako. Događa se upravo suprotno. I to uz „blagoslov“ ili aktivno sudjelovanje vodećih političara, čast iznimkama. Kako inače objasniti njihovo opetovano naglašavanje potpuno izmišljene bojazni da Istra ne upadne u nekakve fašističke ili ustaške zamke? Ne može se dogoditi nikakva proslava u Istri, a da ne čujemo floskule o opasnostima fašizacije i ustaštva. I to u Istri gdje ogromna većina ljudi nikad nije imala prilike vidjeti jednoga ustašu, a fašizam je za istu tu većinu sinonim patnje i zla. Tko bi onda to u Istri trebao biti odgovoran za

nadiranje ove opasnosti? Možda Crkva? Možda neke udruge ili stranke koje nose hrvatsko ime? Ili je možda namjera da se „spasiteljima“ Istre prikažu one udruge koje veličaju Tita, jednoumlje, komunizam? Nikako da doznamo imena tih promotora neljudskih režima. Možda su upravo svećenici promotori svega toga zato jer većina nosi crne košulje. Tu su i oni koji se oblače u crno na pogrebima. Vjerojatno i oni koji nose crna odijela u svatovima. S obzirom da naši vrli istarski demokrati predlažu zatvorom kazniti svakoga tko uzvikuje neprimjene pozdrave, trebali bi strogo zabraniti da se u Istri zabrani nositi crna boja. Zabraniti sve. Preventivno. Jedino bi valjda trebalo na svim raskrižjima postaviti velike znakove srpa i čekića. Bez argumenata. Argumenti samo smetaju i nikome ne koriste. Oni nisu bili potrebni ni kad su ljudi bacani u jame ili ubijani zato jer su bili nepodobni. Pa zar će u takvom okruženju netko vjerovati da se neprimjereno i nakadno zviždanje i urlikanje u Pazinu na spomen Crkve i mons. Bože Milanovića dogodilo bez „zaleđa“ određenih političkih dužnosnika u Istri?

Argumenti koji smetaju

Naravno da je u takvom okruženju beskorisno pokušavati dokazati povjesnu istinu nekakvim argumentima. Održano je toliko znanstvenih simpozija o poslijeratnim događanjima u Istri, o onima koji su zaslužni za priključenje Istre Hrvatskoj, napisane su mnoge stranice. I mi, naivni, vjerujemo da ćemo nekakve zviždače i bukače bilo kakvim argumentima uvjeriti u bilo što. Nema šanse! Oni vrlo dobro znaju povjesne činjenice. Koje ih uopće ne zanimaju. Mi moramo konačno postati svjesni da je dobar dio političkih dužnosnika u današnjoj Istri, opet čast iznimkama, u režimu jednoumlja itekako dobro živio. A nisu loše živjeli ni oni koji su, pod njihovim mentorstvom, zviždali Crkvi. Stoga je „razumljiva“ njihova od-

bojnost prema Crkvi u Istri. Zar onda netko može zamjeriti ako netko u Crkvi kaže da kod glasovanja jedan istinski vjernik ne bi takvim dužnosnicima trebao dati glas? Može li ga se onda optužiti za pristranost ili neprimjereno miješanje u politiku? Danas je barem postalo jasno tko u Istri neprestano rovari protiv Crkve i svega onoga što ona predstavlja. Sva nekakva uljudna druženja prilikom nekih crkvenih svečanosti samo je šminka. Uglavnom zbog političke promidžbe.

Čekajući ispriku?

Nakon takvih nakaradnih ispada čak ni tobožnje isprike ništa ne vrijede, niti ikoga mogu uvjeriti. Oni su dužni ispričati se Crkvi i svim ljudima u Istri koji do Crkve drže. Ne trebaju se „ograđivati“ od nečega s čime su računali i što su izrezirali. Kao da su ti ljudi u Pazinu pali s neba. Pa zna se tko ih je pozvao. Naravno da Crkva takvu ispriku neće dočekati, niti ju naivno očekuje. Ali će njezina uloga u povijesti Istre, pogotovo u onoj poslijeratnoj, ostati trajno zabilježena u povjesnim analima. A demogoga, jednoumnih političara, bukača i zviždača nitko se sutra neće ni sjećati. U ovom bi trenutku ipak bilo najvažnije da se građane Istre, vjernike i one koji to nisu, prestane obmanjivati nepotrebnim strahovima i iskrivljavanjem povjesne istine. Najbolje bi ipak bilo da se svakojaki zviždači i njihovi mentori dadnu na čitanje. Puno će tako više znati o Istri i o ulozi Crkve u Istri nekada i danas, pa će i sami možda doći do zaključka da su im njihove demagogije već odavno otišle u ropotarnicu povijesti.

nastavak sa str. 3

U konačnici, što je kršćanstvo?

Jednostavno: stil života! Zapamtimo dobro ovo. Kršćanstvo je stil, način života. Osvrnimo se kratko i na Pavlov doprinos stvarima kojima se u ovome razmišljanju bavimo. Pavao nam na vrlo intiman i osoban način otkriva što je kršćanska duhovnost i kako možemo postati duhovni na kršćanski način: jedino ako se duhovno sjedimo s Kristom po blagovanju njegova Tijela, u njegovu otajstvenom tijelu koje je Crkva. Pavlov nauk o Crkvi, kao mističnom tijelu Kristovu, podcrtava da je osoba Isusa Krista kao princip sveobuhvatnoga jedinstva ujedno i izvor duhovnoga života, kao i to da je kršćanska duhovnost nužno zajedničarske i eklezijalne naravi. Krist je izvor našega duhovnog života, a ne naše odluke, napori, podvizи i čežnje našega duha. Nema kršćanske duhovnosti, odnosno, duhovnih kršćana izvan Crkve – euharistijske zajednice, drugim riječima, župe! Prvi kršćani duboko su bili svjesni jedne stvari koju smo mi danas pomalo zanemarili ili zaboravili, a tiče se djelovanja Duha Svetoga. Duh Sveti ne podiže individualno dobre i duhovne kršćane, već on podiže, tvori Crkvu, zajednicu svetih, u kojoj se kršćani oduhovljaju, djelovanjem toga istoga Duha, u Crkvi. Nažalost, duhovnost je za nas kršćane današnjice postala individualna nadogradnja (*update*), pa samim time i nadogradnja Crkve, nešto što nas, a onda zbog nas i samu Crkvu čini boljom i svetijom, a ne njen konstitutivni element, bez kojeg Crkve nema. Kršćani ne bivaju samo „produhovljeni“ jer bi to značilo da njihov duh, ljudski duh, naš duh, zauzima glavno i presudno mjesto u postajanju duhovnim. Kršćani, u prvoj redu, bivaju „oduhovljeni“; naš je duh, koliko god bio uzvišen i sposoban za velike stvari jer nam ga je sam Tvorac udahnuo, preslab da pobijedi tijelo i tjelesna nagnuća, kao i nemoćan da ispunji ono što Isus zahtijeva, zato našem ljudskom duhu u pomoć dolazi jedan drugi duh, Duh Sveti, duh Isusa Krista, koji nas „oduhovljuje“, čini duhovnim, svojim djelovanjem u Crkvi. Pokušajmo za kraj učiniti jednu sintezu. Kršćanska duhovnost, rekli smo, posebna je duhovnost, koja se razlikuje od svih drugih vrsta i oblika duhovnosti, bile one religijskih korijena ili ne. Sve ovo što smo dosad rekli može nam se pomalo učiniti kaotičnim i ne posloženim, ali, kako sam već napomenuo, u kršćanstvu nema jednostavnih i gotovih recepata za za-

jamčeno uspješan duhovni život. Ne da ne postoji mogućnost za ostvarenje duhovnoga savršenstva ili da ne postoje sredstva koja nam to omogućuju, već, još jednom ponavljam, nema jednostavnih i gotovih recepata za tako nešto. Zašto? Zato što savršenstvo na koje nas Isus poziva nadilazi strogo religijsko-zapovjedni okvir i izvan je dometa našega ljudskog duha i naših ljudskih snaga. Zato, rekli smo, našem duhu u pomoć priteče Duh Sveti, a samo je središte kršćanske duhovnosti osoba Isusa Krista. Njega naslijedujemo i u svemu oponašamo. Sveti Pavao potiče kršćane: „Neka u vas bude isto mišljenje kao u Isusu Kristu.“ Duhovno živjeti znači živjeti kao Isus Krist, misliti kao On, osjećati kao On, oprati kao On, biti spremna na žrtvu iz ljubavi kao On, ljubiti kao On. Ljubiti svoje bližnje koji nam ne uzvraćaju ljubav, ljubiti svoje neprijatelje koji nam uzvraćaju mržnjom, vjerujući da tako častimo samoga Boga Oca. Ovo je temelj kršćanske duhovnosti! Život po Evandelju! Nikad nećemo moći biti sigurni jesmo li sve ovo u svojim životima ostvarili jer je ljestvica postavljena previsoko, ali nećemo ni biti suđeni ako to nismo ostvarili, već samo ako to nismo pokušali ostvariti. Što bude naša sličnost sa Isusom Kristom veća, to će biti veća i naša nagrada. U ovom nastojanju nismo sami jer Duh Sveti, već smo rekli, svojom snagom i djelovanjem u nama izvodi i *hijeti i moći*. I za kraj, u kršćanstvu postoji samo jedna duhovnost jer je samo jedan Duh, koji u svima djeluje i potpomaže našu ljudsku nemoć. Svime ovime što smo rekli nipošto ne želimo omalovažiti različite aspekte i oblike kršćanske pobožnosti, askeze i molitve, ali moramo shvatiti da su sve ove stvari samo sredstva za dostizanje cilja, a ne sam cilj. Ako svi naši duhovni napori nisu motivirani ljubavlju, ako nas ne čine sličnjima Kristu, lijepo kaže Sveti Pavao u svom Hvalospjevu ljubavi: ništa nam ne koristi i ništa smo. I za sam kraj poslušajmo riječi kardinala Martinija koje možda najzornije, ali i vrlo jednostavno, opisuju kršćansku duhovnost. On kaže: „Što je kršćanska duhovnost? Uvijek, tijekom čitave povijesti, jedno te isto: ‘život po Duhu’, gdje riječ duh ne valja shvatiti kao ljudski duh, u jednom univerzalnom i generičkom smislu, već drugom, točno određenom smislu, a taj je kao duh Isusa Krista. Za kršćanina ‘živjeti po Duhu’ znači dati se pokretati, nadahnjivati, voditi od onoga istog Duha koji je pokretao, nadahnjivao i vodio Isusa Krista.“

Proslavljen spomendan sv. Faustine Kowalske

U četvrtak, 5. listopada u kapeli Milosrdnoga Isusa, u Domu za starije i nemoće Sveti Polikarp u Puli, svečano je proslavljen blagdan sv. Faustine Kowalske. To je ujedno bila i središnja biskupijska proslava blagdana jer ondje djeluju sestre Milosrdnoga Isusa.

PULA Susret je započeo klanjanjem pred Prešvetim. Misno je slavlje predvodio fra Marko Glogović, pavlin iz pavlinskoga samostana u Kamenskom pokraj Karlovca, u zajedništvu s više pulskih svećenika. Koncelebrirali su: duhovnik pulskoga Biskupijskog misijskog sjemeništa „Redemptoris Mater“ preč. Josip Kolega, župnik pulske Župe Krista Spasitelja vlč. Joško Listeš, župnik pulske katedralne župe vlč. Rikard Lekaj te fra Nikica Batista iz pulskoga Franjevačkog samostana sv. Franje Asiškoga. Misi su uz pulske sestre Milosrdnoga Isusa nazočile: generalna časna majka Joanna, generalna administratorica s. Benedikta te s. Natalija iz Bjelorusije. Predvoditelj je u prigodnoj homiliji naglasio važnost težnje za svetošću, za onom svetošću koja znači dati se razapeti i poniziti i otkriti u tome strast, otkriti ljubav u dimenziji križa. Po uzoru na Isusa, sv. Faustinu i bl. Mihaelu Sopoćkog, za preživjeti u današnjim izbezumljenim vremenima potrebno je spoznati da su nam u svemu tome utjeha upravo štap i palica, prepoznati u vodoravnoj i okomitoj sastavničici križa Kristova. Potrebno je zagrliti svoj križ i uvijek imati na umu i u srcu da nas Bog ljubi beskrajno i nelogično, da ima milosrdnu ljubav za nas. Citirajući papu Franju, propovjednik je naglasio da se upravo u sjeni križa događaju čuda. Trebamo se, poput Faustine, uvijek pitati što je Božja volja za naš život i s tim u skladu nastojati živjeti i djelovati. Propovjednik se potom osvrnuo na pojam „pustinje“ u našem životu. „Pustinja“ je trenutak kušnji i poteškoća, to je vrijeme kad se možemo osloniti samo na „štap i palicu“ koji čine križ, utjehu i pomoći možemo tražiti samo u prihvaćanju svoga križa, no to je i vrijeme kad susrećemo Gospodina i spoznajemo njegovo djelovanje u našemu životu, zato trebamo biti zahvalni za tu „pustinju“, zaključio je propovjednik. Misno je slavlje glazbeno animirao župni zbor iz pulske Župe sv. Ivana Krstitelja. Po završetku misnoga slavlja p. Marko predstavio je svoju novu knjigu, „Slika Boga nevidljivoga“, u kojoj detaljno analizira originalnu sliku Milosrdnoga Isusa. (www.ppb.hr)

Priopćenje: Zvižducima na antifašista mons. Božu Milanovića

Priopćenje Porečke i Puliske biskupije u svezi s događajem na svečanoj sjednici Dana Istarske županije 25. rujna 2017. u Pazinu

Bili smo u mnogo navrata svjedoci kako se proteklih godina, na brojnim skupovima na kojima se obilježavala obljetnica pripojenja Istre Hrvatskoj, sustavno prešućivala istina o ulozi Katoličke Crkve u Istri i mons. dr. Boži Milanoviću u tom povijesnom događaju. Uglavnom se redovito veličala uloga ondašnjih vlastodržaca. Naravno da nitko pametan neće relativizirati ulogu ondašnjih boraca za oslobođenje Istre od fašizma, pa i njihovu ulogu u procesu pripojenja Istre Matici Zemlji. Ne treba zaboraviti da su upravo istarski svećenici, na čelu s mons. Božom Milanovićem, bili istaknute žrtve fašističkoga režima.

Svećenici Josip Pavlišić, Zvonimir Brumnić i Srećko Štifanić sudjeluju u izradi i donošenju Rujanskih (Pazinskih) odluka 1943. Svećenici Božo Milanović, Tomo Banko i Leopold Jurca 19. ožujka 1946. primaju 17 članova Savezničke komisije i podatcima iz crkvenih matica dokazuju da je stanovništvo Istre slavensko. Tom je prilikom Božo Milanović u zgradи pazinskoga sjemeništa upriličio izložbu „Svjedočanstva o slavenstvu Istre“ i na nju doveo predstavnike te komisije. Zbor svećenika svetog Pavla za Istru, koji je imao 55 članova – svećenika, sastavio je Memorandum hrvatskih svećenika Istre (Savezničkoj komisiji) koji će na Pariškoj mirovnoj konferenciji 1947. biti ključan za odluku o pripojenju Istre Hrvatskoj. Božo Milanović 1946. i 1947. u Londonu, Bruxellesu i Parizu lobira za priključenje Istre Hrvatskoj i sudjeluje na mirovnoj konferenciji prilikom donošenja odluke u Parizu kojom se Istra priključuje Hrvatskoj. Najviše vlasti bivše države 1978. dodjeljuju mons. Boži Milanoviću i mons. Dragutinu Nežiću Orden zasluga za narod sa srebrnim zrakama. Stoga su nas začudila, ražalostila i neugodno iznenadila nedavna događanja u Pazinu, na proslavi Dana Istarske županije kad se glasno negodovalo pri spomenu uloge Crkve i mons. Bože Milanovića u procesu pripojenja Istre Hrvatskoj.

Više je nego očito da se radilo o unaprijed režiranoj predstavi kojom se demagoški nastojalo obezvrijediti Crkvu i njezino svećenstvo, a cjelokupnu

istarsku javnost ispolitizirati i iskoristiti u korist određenih političkih i demagoških ciljeva. Iako je svima jasno da se tu radilo o izmanipuliranoj i unaprijed pripremljenoj manjini, ipak je ona, svojim besramnim istupom, imala velikoga odjeka u javnosti. Vjerujemo da se velika većina dobromanjernih ljudi u Istri, i to ne samo vjernika, takvim nastupom osjeća posramljenom i uvrijeđenom. Vika i buka uperena protiv Bože Milanovića i istarskoga svećenstva, ali i Crkve u cijelini, pobuna je protiv istine koja u 21. stoljeću na zaprepašćujući način otkriva glasove nečiste savjesti i okaljanih ruku koje su na krizmi u Lanišću 1947. besčutno udarile na nevina svećenika vlč. Miroslava Bulešića, a njegova osveta i osveta Crkve bila je i bit će oprost.

Opetovano slušamo o Istri kao županiji s visokom stopom tolerancije i uvažavanja svih i svakoga. Ovakva nakardna predstava u Pazinu dokazuje da to možda nije tako. U javnost je poslana slika o Istri kao netolerantnoj i negostoljubivoj županiji u kojoj Crkva i njezini svećenici, nakon 1700 godina djelovanja, kao da nisu poželjni. Još su uvijek iz ovakve tolerancije isključeni svi oni koji se smatraju nepodobnima i nepoželjnima. Čak se očita povijesna istina podređuje jednoumnoj ideologiji. Predstavnici vlasti u Istri trebali bi se jasnije i nedvosmislenije ograditi od ovakvog netolerantnog nastupa. Za to nikad nije kasno! Vjerujemo da žitelji Istre, vjernici i oni koji to nisu, barem toliko zaslužuju.

Poreč, 26. rujna 2017.

Kazališna priredba „FAUSTINA: Božje je ime milosrđe“

LABIN U nedjelju, 24. rujna 2017. mladi iz Vodnjana i Pule okupljeni u skupinu „Radnici Milosrdnog Isusa“ izveli su u dvorani labinskoga kina s početkom u 18 sati kazališnu priredbu pod naslovom „FAUSTINA: Božje je ime milosrđe“. U skazanju su pokazali dobru uvježbanost i uvjerljivost, da žive radnju koju upriličuju i uživaju u „svom poslu“. Kad je izraženo žaljenje da nije bio veći odaziv gledatelja, oni su s uvjerenjem izjavili: „Poruka je poslana!“ U toj se rečenici isijava veličina ove Božje skupine i poslanja koje imaju i kojega su svjesni. Dobrovoljni prilog koji su im dali gledatelji namijenili su u karitativne svrhe.

„MALI KERUBINI“ U PODLADBINU

PODLABIN U nedjelju, 8.10. 2017. u 18 sati u crkvi sv. Franje pojavili su se „Mali kerubini“, obiteljsko-dječja liturgijska skupina, sljedbenica „Velikih kerubina“, tj. sada već roditelja, s nastojanjem da animiraju večernju liturgiju kako bi pri-vukli djecu i mlade Labinskoga dekanata.

PASTORALNI KUTAK

Pred izazovom nove evangelizacije – sjene i svjetla našega pastoralra

Poštovani čitatelji, dolazimo pred vas jer s vama želimo podijeliti promišljanja o novoj evangelizaciji. Novost je to suvremene Crkve, promovirane II. vatikanskim saborom šezdesetih godina 20. st. (1962. – 1965.). Nova je evangelizacija poticana i podržavana od strane službene Crkve te raznih duhovnih pokreta koji su zakoračili u iskustvo Novosti evangelizacije, odnosno dopustili su da ih Duh zahvati. Tako se počelo događati Novo proljeće Crkve što ga je navijestio papa Ivan XXIII., sada i svetac prošloga stoljeća, što nam daje za pravo misliti kako je to Božje djelo. Novu je evangelizaciju posebno aktualizao papa Pavao VI., nasljednik pape Ivana XXIII., sazvavši biskupijsku sinodu posvećenu toj tematiki i objavljenu u dokumentu *Evangelii Nuntiandi*. Ta je sinoda održana u Rimu polovicom sedamdesetih godina 20. st. (1974.), a na njoj su sudjelovali i naši predstavnici iz Biskupske konferencije tadašnje države. Možemo reći da je spomenuti dokument temelj za razvoj i usmjerenje nove evangelizacije. Naravno, tu dolaze i drugi postkoncilski dokumenti sve do danas (apostolska pobudnica *Evangelii Gaudium* – papa Franjo 2014.). U Vatikanu je otvoren ured koji promiče i usmjeruje novu evangelizaciju da bi njome bila „zaražena“ svekolika Crkva na svim razinama. Pitanje je koliko se i mi navjestitelji damo „zaraziti“ tim spasonosnim pastoralnim virusom ili, bolje rečeno, antivirusom. Koliko si dopuštamo biti autentični pastiri, proroci, misionari suvremene Crkve ili nam je lakše i po našim župama biti samo namještenicima? Svakako pitanje je ozbiljno i aktualno ne samo za pastire nego i za vjernike laike te ga je potrebno aktualizirati i na ovim stranicama.

Zašto je potrebna nova evangelizacija i što je nova evangelizacija?

Nova evangelizacija nije nova ili promijenjena vjera jer uvijek isповijedamo isto vjerovanje, iste Istine vjere. Radi se zapravo o aktualizaciji te naše vjere, što znači da je *posadašnjimo* da bude prihvatljiva suvremenom čovjeku. To danas uvelike čini papa Franjo živeći danomice svoje papinsko služenje za novu evangelizaciju (ili reevangelizaciju) Crkve. To je njegov stil i zato prvenstveno koristi i Crkvi daje svoje poodmakle godine, predano i zdušno propovijedajući svaki

dan. U tome znaku on poduzima i obnovu struktura crkvene hijerarhije, počevši od Vatikana. Novost je nove evangelizacije nov zanos za Krista i njegovu Crkvu, nov, razumljivi izričaj i tome prilagođene nove metode pastoralra.

Zanos, odusevljenje za Krista do-godilo se na Duhove silaskom Duha Svetoga kad je šačica Isusovih učenika, a Isus ih je za to pripravio, bila zahvaćena „nebeskim vjetrom“ te se rodila Crkva. Duh Sveti duša je Crkve i gdje se Crkva i njeni pastiri otvaraju njegovoj prisutnosti i djelovanju, aktualizira se i pokreće nova evangelizacija. To mogu razumjeti samo jednostavni i ponizni, predani Božjoj volji i uz dolazeće žrtve. Nije dosta biti kršten, krizman ili čak zaređen, već biti otvoren u molitvi Svetom Duhu i njegovu pokretanju Crkve, dakako, i Crkve među nama jer Crkva nije stvar individualizma.

Novi izričaj ne znači tek promijeniti neku riječ, već čitav stil i pristup. Riječi lete, a primjeri privlače. Ne mogu vjeru propovijedati oni koji su je smjestili samo u glavu, već oni čije je srce njome zahvaćeno. Vjera će ljudima postati zanimljiva i prihvatljiva kada dolazi iz srca. Onaj koji je zaljubljen ili zaljubljena, drugačije će govoriti od onoga koji samo nešto razumiće, zna i uči. Zato će suvremeni propovjednik, misionar, uspješnije privlačiti i biti poslušan od naroda kad narod vidi da je to plod njegova druženja s Kristom. Tako nas uči papa Pavao VI. i *Evangelii Nuntiandi* (Naviještanje Evandjela). Zato s pravom govorи jedan naš teolog da treba evangelizacijski evangelizirati evangelizatora da bude evangelizirana Crkva. Za uspješnu novu evangelizaciju ostaje nezaobilazno svjedočenje, osobno iskustvo. Kad mogu reći: „Bio sam u toj situaciji, a vidiš što mi je Bog učinio“, sigurno radim za novu evangelizaciju.

Nova evangelizacija također uključuje **nove metode**. Nije dovoljan samo frontalni pristup jer je to samo početak, nego treba koristiti suvremene načine komunikacije: dijalog, grupni rad, radionice, unositi novo u našu katehezu, koristiti medije. Mi se često osjećamo nemoćima u suvremenom društvu, vidimo kakvo je stanje u našim obiteljima, kako reagiraju djeca i mladi poslije krizme. Sve su to sjene našega pastoralra. No, ako se tvorimo svjetlima koja bljeskaju iz nauka II. vatikanskoga koncila i postkoncilskim papama, imamo pred sobom nove mogućnosti. (Vlč. Milivoj Koren)

Hodočašće Majci Božjoj od Zdravlja

Oko 2500 hodočasnika okupilo se u nedjelju, 8. listopada, u svetištu Majke Božje od Zdravlja u mjestu Hreljići u Vodnjanskom dekanatu. Središnje hodočasničko euharistijsko slavlje predvodio je porečki i pulski biskup Dražen Kutleša.

Na početku euharistijskoga slavlja biskupa, concelebrante i okupljene vjernike pozdravio je domaći župnik vlc. Hrvoje Okadar, osobito istaknuvši prisutnost načelnika mjesne Općine Marčana Predraga Pliška te načelnika susjedne Općine Barban Dalibora Pausa. Biskup je u prigodnoj homiliji prispolobu o vinogradarima iz Matejeva evanđelja protumačio osvrnuvši se na Božje i ljudsko djelovanje te na Isusove riječi u tom kontekstu. Kao i gospodar u prispolobi o vinogradarima i vinogradu Bog nam s povjerenjem daje njivu, naš život. On nam daje povjerenje, ali mi trebamo odgovoriti na to njegovo povjerenje, rekao je biskup te podsjetio kako svi znamo kako se osjećamo kad netko izigra naše povjerenje „tada prestaju međuljudski odnosi, tada se osjećamo izigrano“. Pozvao je vjernike da po uzoru na Blaženu Djericu Mariju budu ljudi koji će uvijek znati pozitivno odgovoriti na Božji poziv, da budu oni koji će znati opravdati Božje povjerenje. Nadalje je naglasio kako prispoloba govori i o Božjoj strpljivosti. „Vidimo da gospodar iz prispolobe najprije šalje jedne, a potom i druge sluge, i na kraju svoga sina. Bog ne želi smrt grešnika, nego da se obrati

i da živi. Zato Bog ima s nama strpljivost i nastoji nas preko različitih slugu i svoga Sina obratiti da prihvativimo ono što je dobro i da u svom životu provodimo ono što Bog od nas traži“, rekao je te posvijestio kako je tu i govor o Božjem sudu. „Bog nam povjerava našu dužnost u ovome životu, ali će isto tako na kraju od svakoga od nas tražiti da podnesemo račun. Ugledajmo se u Blaženu Djericu Mariju koja je znala odgovoriti u jednostavnosti, u pripravnosti svoga srca, jer je vjerovala ono što je Bog govorio.“ Nadalje je propovjednik podsjetio kako iz prispolobe vidimo da mi ljudi od Boga dobivamo privilegij, tj. vinograd, život. „Bog nas šalje da živimo dostoјno čovjeka i po Božjim i ljudskim zakonima. Također, On nam daje da možemo biti sigurni u ovome životu i da u toj sigurnosti možemo biti potpuno slobodni. No, uz slobodu je povezana i odgovornost, ali mi nismo vlasnici ničega, osim dobrih djela koje činimo u svom životu. BDM bila je svjesna te činjenice“, rekao je biskup te doda: „blažen je čovjek koji shvati smisao i bit života. Stoga neka nam BDM pomogne da budemo zdravi, kako u tjelesnom, tako i duhovnom smislu, jer tek kad čovjek uskladi i tijelo i duh, tada dolazi pravo zdravlje u svoj punini, a to daje BDM onima koji joj se zagovaraju.“

Postanimo kamen zaglavni na kojemu će ovo društvo opstati

Ukazujući na prispolobu, biskup Kutleša je posvijestio kako nam ona govori i o Isusu Kristu koji jasno kaže da je On Sin Božji. Prije njega dolazili su proro-

ci, različiti sudci koji su ljudi u Izraelu upozoravali da čuvaju Božje zakone. No, ljudi ih nisu slušali, nego su htjeli živjeti svojim životom. Stoga na kraju Bog šalje svoga Sina jedinca, ali i oni, tj. mi, ubili smo ga jer smo htjeli zaposjeti Božji vinograd, naglasio je. Na pitanje koja je poruka ovoga Evanđelja, biskup je rekao: „Obitelji u kojima živimo jesu poput maloga vinograda. Možemo se zapitati donosimo li dobre ili loše plodove. Naime, svatko u svojoj obitelji doprinosi skladu i ljubavi, ali isto tako i neskladu, mržnji i svemu onome što se proživljava u današnjim obiteljima.“ Stoga je pozvao vjernike: „Nastojimo donositi dobre plodove, nastojimo biti očevi, majke, djeca onakvi kakve nas Bog traži jer naša će obitelj biti onakva kakvu je mi živimo. Budimo poput Blažene Djericice Marije koja je živjela u obitelji i znala je davati svoju ljubav. I mi dajmo svoju ljubav jer jedino kad čovjek daje, bit će sretan“. Posvijestio je, kako nas je Bog na zemlju poslao i s misijom „da živimo u ovom društvu i Crkvi“.

„Nastojimo donositi dobre plodove slušajući Riječ Božju, ali i primajući svete sakramente koji će nas osnažiti i ohrabriti da možemo ići naprijed, jer koliko god bilo teško, vidimo i po Isusu, svaki pad nije toliko strašan ako se čovjek želi dignuti. Isus je bio ubijen, ali je postao kamen zaglavni. Zato i mi tu vidimo svoji priliku jer iako smo neznatni, možda i odbačeni u današnjem društvu, postanimo kamen zaglavni na kojemu će ovo društvo opstati“, rekao je na kraju homilije biskup Kutleša. (www.ppb.hr)

Hodočašće Istrom stopama bl. Odorica

Usubotu, 30. rujna 2017. oko 150 hodočasnika iz nekoliko gradova sjeveroistočne Italije (Pordenone, Udine, Gorizia, Trieste) hodočastilo je Istrom stopama bl. Odorica, jednoga od najpoznatijih misionara iz franjevačkoga Reda Male Braće, koji je putujući na Daleki istok mnoge obratio na kršćanstvo. Nakon trogodišnje priprave, ovih dana matična dijeceza Blaženika, koja vodi njegovu kauzu za kanonizaciju, započinje obilježavanje 700. obljetnice njegova velikog misionarskog putovanja po Kini. Uz mnoge druge inicijative, putovanje po Istri odabrano je zbog toga što je tek nekoliko mjeseci nakon smrti bl. Odorica otkriveno 6 čudesnih uslišanja po njegovu zagovoru, koja su primili vjernici iz Istre. Tim je povodom ubrzo nakon toga Istru posjetila komisija akvilejskoga patrijarha koja je provjeravala autentičnost tih nadnaravnih događaja. Hodočasnici su putem slušali povjesne zapise o tim i drugim čudesnim uslišanjima po njegovu zagovoru, a čitao ih je poznati talijanski glumac koji je rođen u Istri, Tullio Svettini. Po dolasku u Poreč, nakon obilaska povjesnih znamenitosti, hodočasnici su sudjelovali na misnom slavlju koje je predvodio porečki i pulski biskup u miru mons. Ivan Milovan. Biskup je na početku prigodne homilije, pozdravljajući hodočasnike i spominjući razlog njihova hodočašća, istaknuo herojski pothvat misionarskoga putovanja toga skromnog franjevca, bl. Odorica. Napomenuo je potom da se ista vjera koja je nosila bl. Odorica susreće i u svjedočanstvu sv. Maura, zaštitnika Poreča. Isto je to svjetlo vjere u Krista, Spasitelja i Učitelja. Ista je to snaga i duboka radost žive i življene vjere: u vremenima progona svjedočanstvom mučeništva, a u mirnijim vremenima primjerom herojskoga i uzornog kršćanskog života, propovijedajući sve do nakraj tada poznatog svijeta. Život je sv. Maura obilježen crvenim mučeništвом, a život sv. Odorica bijelim mučeništвом, on nije prolio krv, ali je podnio mnoge fizičke i duhovne žrtve živeći svoje misionarsko poslance. Zašto danas, i nakon sedam stoljeća, osjećamo potrebu da lik toga velikog istražitelja vjere bude iznova izložen, s aureolom svetosti, na štovanje vjernicima, zapitao se biskup citirajući nadbiskupa Antonija Vitale Bommarca. Smatram da danas, da bi nas prihvatali narodi starih tradicija, trebamo postupati po uzoru na bl. Odorica: učiti jezike, upoznavati kulture i običaje, valorizirati ono dobro što je Gospodin usadio u um i srce ljudi – tako ćemo pronaći otvoreni put za poruku Evangeliјa. Biskup se potom osvrnuo na treći svetački lik čiji se spomendan častio toga dana, sv. Jeronima, istaknuvši njegovu prevažnu ulogu velikoga poznavatelja i prevoditelja Svetoga pisma. Ovim vašim hodočašćem, ovom svetom Euharistijom na grobu sv. Maura, osjećamo posebnu blizinu s tim učiteljima vjere: bl. Odoricom, sv. Maurom i sv. Jeronimom; oni su u središte svoga života stavili Riječ Božju, koja pokazuje čovjeku puteve života i otkriva staze svetosti, upravo im zato trebamo biti zahvalni, u našoj današnjici, zaključio je biskup Milovan. (Tekst: G. Krizman, foto: M. Jelenić)

Proslava blagdana sv. Franje Asiškoga u pazinskom samostanu

PAZIN Večernjim misnim slavlјem i obredom preminuća proslavljenja je svetkovina sv. Franje Asiškoga u pazinskom Franjevačkom samostanu Pohođenja Marijina. Sv. misu predvodio je fra Ivan Landeka ml., u zajedništvu s nekoliko svećenika i uz asistenciju nekolicine bogoslova iz Zagreba. Ove je godine euharistijsko slavlje animirao pjesmom zbor mladih iz Svetvinčenta. Fra Ivan je u homiliji podsjetio na duh molitve i pobožnosti sv. Franje. Franjina je molitva, duga ili kratka, uvijek bila nadahnuta Božjom Riječju te je takva ostala i u našim naraštajima kao poticaj i pokretač u molitvama. Nakon mise uslijedilo je druženje svih onih koji su bili na misi, s fratrema i bogoslovima, uz kolače i piće. (V. D. M.)

Proslava blagdana sv. Franje Asiškoga u Rovinju

Svečano euharistijsko slavlje prigodom proslave svetkovine sv. Franje u istoimenoj je crkvi i samostanu u Rovinju predvodio u srijedu, 4. listopada, porečki i pulski biskup Dražen Kutleša.

U koncelebraciji su bili i generalni vikar i župnik župe sv. Eufemije u Rovinju mons. Vili Grbac, gvardijan samostana sv. Antuna Padovanskoga u Puli fra Leopold Mičić, ocí franjevci fra Marijan Glamočak i fra Stjepan Berišić te vlc. Goran Levak. Na početku mise biskup je posebno pozdravio dvojicu franjevaca, članove Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda, fra Marijana Glamočaka i fra Smiljana Berišića koji odnedavno djeluju u samostanu u Rovinju. Također im je čestitao jubileje: fra Marijanu 45, a fra Smiljanu 25 godina svećeništva. Poželio je da njihov rad bude plodonosan u ovoj biskupiji. U homiliji je biskup Kutleša posvijestio život sv. Franje, tj. nastojao ga je približiti kroz tri faze govora o siromaštvu. Na početku je podsjetio kako je sv. Franjo kao mlad uživao u izobilju i „živio je pokraj siromaha, ali nije ni shvatio ni video njihovu potrebu jer je, kao i svi mi, bio zaokupljen onim što je potrebno samo pojedincu. Mi uvijek prebacujemo odgovornost na druge, tj. da oni drugi, bilo Crkva, bilo država, trebaju nešto učiniti. Takva je bila i mladost sv. Franje pa je živio pokraj siromaha, a nije ih primjećivao.“ Nadalje, govoreći o drugoj fazi Franjina života, naglasio je kako bismo sada mogli reći da je živio za siromahe. „Onoga trenutka kad je shvatio što znači živjeti i što je bit kršćanstva, počeo je ljudima pomagati, počeo je činiti dobra djela.“ U tom je vidu podsjetio na scenu dijeljenja bogate odjeće siromasima, ali i pred biskupom vraćanja vlastite odjeće ocu. Ali, biskup je Kutleša upozorio kako je „Franjo davao materijalno da bi svoju savjest nekako ušutio i da bi jednostavno pred Bogom bio opravdan.“ U trećoj je, pak, fazi živio sa siromasima. „Živio je tako kad je shvatio da treba živjeti kao ponizan i siromašan redovnik, tj. kad je shvatio da je prava bit živjeti ono o čemu govoris i propovijedaš.“

Po sv. Franji vidimo da je moć u bespomoćnosti, a kad to shvatimo, postajemo ponizni i siromašni!

Ne znam koliko ima smisla danas govoriti o siromaštvu i poniznosti jer smo

svi naviknuti na suprotno: kako ne biti siromašan, kako postati bogat, i to po svaku cijenu; kako govoriti o poniznosti, kad svi želimo biti oholi, kad želimo da se o nama govor, da smo prisutni na televiziji i na prvim stranicama i da tako hranimo svoju oholost, rekao je biskup te posvijestio da je sv. Franjo velik „jer je činio suprotno od svega onoga što mi činimo.“ Stoga, nastavio je propovjednik, „želimo li biti poput sv. Franje, činimo suprotno od onoga što sad činimo i bit ćemo ljudi koji mu sliče jer bit je siromaštva da čovjek spozna kako je njegova moć u bespomoćnosti: čovjek može nešto naučiti ako shvati da on ne zna, ali onaj čovjek koji misli da sve zna, ništa neće naučiti jer misli da mu nije potrebno. Čovjek se tek počinje liječiti kad spozna da je bolestan. Dok to ne spozna, ne uzima lijekove i ne liječi se jer misli da mu nije potrebno. I mi najprije moramo shvatiti da smo grešnici kako bismo se mogli popraviti. Problem je današnjega čovjeka u tome da on ne shvaća kako je grešnik jer se izgubio smisao za grijeh. Sv. Franjo upućuje nas na to da najprije mi sebe moramo priznati grešnicima, nakon

čega dolazi do obraćenja, a to nam daje snagu da činimo velika djela. Po sv. Franji vidimo da je moć u bespomoćnosti, a kad to shvatimo, postajemo ponizni i siromašni.“ Biskup je spomenuo i našu težnju da budemo neovisni, slobodni, tj. da činimo što želimo i da slijedimo sve ono što nam današnje društvo propagira. Nasuprot tomu, sv. Franjo upućuje nas da trebamo biti ovisni o Bogu jer smo Njegova stvorena, upućuje nas i da živimo po Njegovim zakonima jer jedino ćemo tako funkcionirati kao ljudi koji su usmjereni prema prirodnom i naravnom zakonu koji nam Bog daje preko svojih Deset zapovijedi. Budimo oni koji će po primjeru sv. Franje znati uspostaviti mjeru između onoga što je važno i nevažno. Na drugi svijet nećemo ponijeti titule, već djela ljubavi, istaknuo je biskup Kutleša te vjernike pozvao na molitvu za dvojicu franjevaca ovoga samostana, neka im Bog da snage da i dalje nastave živjeti karizmu sv. Franje. Svi ma je, pak, kao primjer još jednom stavio sv. Franju da im bude uzor kad dođu životne oluje. (G. Krizman)

Proslavljen blagdan sv. Mihovila i 300. obljetnica župne crkve

U Žminju je u petak, 29. rujna 2017. svečano misno slavlje predvodio porečki i pulski ordinarij mons. Dražen Kutleša, čime je proslavljen blagdan sv. Mihovila i 300. obljetnica kako je župna crkva poprimila sadašnje obliče.

Nakon svećane ulazne procesije, u kojoj su uz koncelebrante i ministrante bila i djeca u istarskim narodnim nošnjama, ulazne pjesme župnoga zbora, jedne pjesme dječjega zbora te pozdrava župnika v.lc. Jordana Rovisa, procitan je uvodno kratak povijesni prikaz vremena i okolnosti u kojima je župna crkva poprimila današnje obliče. Iako nije poznat točan nadnevak početka njezine izgradnje, sa sigurnošću možemo reći da ova crkva od 12. stoljeća biva duhovnim utočištem generacijama Žminjaca, naglašeno je u uvodu. Godine 1717. zaključena je izgradnja njezina arhitektonskoga plašta i pročelja kakvim ga danas vidimo i ta godina стоји записана na pročelju crkve.

Žminj je bio stoljećima, pa tako i tijekom 18. stoljeća, sjedište Žbornoga kaptola, što je bio pokazatelj dostojarstva i važnosti ove vjerske zajednice jer je u središnjoj Istri takvih kaptola bilo još samo u Pazinu i Tinjanu. Članovi su kaptola bili župnik i još jedan svećenik te su nosili titulu kanonika. Župnik – kanonik pod čijim je pastoralnim radom došlo do realizacije najvećega dijela izgradnje današnje crkve zvao se Sante Rovis. Obitelj Rovis porijetlom je iz Furlanije te je došla, poput nekih drugih talijanskih obitelji, tijekom 17. stoljeća na područje središnje Istre, pa tako i Žminja. Bili su to uglavnom obrtnici i trgovci. Iz te je obitelji Žminj imao nekoliko svećenika i župana što znači da se obitelj Rovis vrlo rano uključila u društveni i vjerski život ovoga mesta te se s vremenom kroatizirala. Jedan od izdanaka te obitelji bio je i spomenuti Sante koji je kao župnik djelovao od 1699. do 1729., dakle, podario je ovoj župi točno 30 godina služenja. Tijekom prvih tridesetak godina 18. stoljeća župna je crkva u potpunosti barokizirana, dobila je mramorne oltare

koji je i danas krase. Uz župnika Rovisa na Žminjštini je djelovalo još desetak svećenika što je pokazatelj brojnih duhovnih poziva, karakterističnih za većinu župa katoličkoga svijeta onoga vremena. Župa Žminj je uz, dakle, brojne duhovnike tada imala jednoga zvonara, jednog sakristana i svećenika orguljaša. Možemo se podićiti i s tada aktivnih desetak bratovština u koje je bio uključen dobar dio od tadašnjih 2400 stanovnika župe, istaknuto je nadalje u uvodu te zaključeno: „Želja nam je da ova euharistijska proslava bude ne samo prisjećanje na ovom prigodom kratko opisane događaje i stanja već snažan duhovni poticaj svima nama ovdje okupljenima, poglavito župljanim, na srčanije sudjelovanje u župnom životu po uzoru na naše pretke koji su u vremenima s daleko slabijim mogućnostima, i tehničkim i materijalnim, uspijevali učiniti ono čime se danas s pravom ponosimo.“ Potom je Nevenka Erman procitala svoje stihove posvećene žminjskom zaštitniku, svetome Mihovilu.

Grijeh je prijestup Božjega zakona

Biskup je u prigodnoj homiliji, spomenuvši uobičajenu sliku sv. Mihovila u borbi protiv zmaja, simbola zla, istaknuo nekoliko temeljnih značajki sukoba između dobra i zla. Sukob je prvotno nastao kad se Lucifer usprotivio Božjem zakonu. Grijeh je prijestup Božjega zakona. Mi smo kao vjernici podložni tome grijehu, on uništava našu dušu, grijeh poništava ono najvrjednije, Božju dobrotu. U Svetome pismu izričito se kaže da Bog mrzi grijeh jer je potpuna negacija dobra i zato se trebamo boriti protiv grijeha i odbijati ga od svoje duše. Grijeh dolazi kad odlutamo od Krista. No, ako smo u blizini Krista, savjest nas upozorava kad činimo zlo. Zlo dolazi od Sotone, protivnika Boga i ljudi. Sotona je uvijek optužitelj ljudi i želi im učiniti zlo. On je i krivokletnik, on kleveće ljude i Boga kako bi sebe pokazao u boljem svjetlu. Primijenimo li ta saznanja iz Svetoga pisma na današnje vrijeme, vidimo da je to borba za Istinu jer jedino će nas Istina osloboediti. Najgore je kad čovjek otvrdne u laži i to mu postane način djelovanja. Sveti Mihael poziva nas da budemo ljudi koji će se uvijek u životu boriti za dobro. Prezentirati ljudima da zlo ne postoji, najveći je uspjeh Sotone, koji čovjeka uzdiže uvjeravajući ga da je jednak Bogu. Najbolji način borbe protiv zla jest mučeništvo, to je izravno suprotstavljanje Sotoni i negiranje svega onoga što on želi učiniti u ovome svijetu. Malo je pozvanih na mučeništvo i zato nam Crkva daje sakramente, osobito ispunjavajući, nakon čega čovjek može ponovno ustati i krenuti naprijed, kao onaj tko želi dobro i nikako ne pristaje uz zlo. Sotona od početka želi zavesti ljudi i udaljiti ih od Dobra. Zato uvijek, u svim poteškoćama, u obitelji i u društvu trebamo zazivati Isusa i Majku Božiju i svetoga Mihuela. Djelovanje je Sotone najčešće suptilno pa tako, primjerice, oholost i samoisticanje ne smatramo grijehom, no potrebno se često u životu zapitati stojimo li na strani dobra ili zla. Svatko to najbolje zna u svojoj duši. Sukob između dobra i zla nastaje kod prividne slobode čovjeka, nastavio je biskup. Jedna je to od najprisutnijih zamki današnjega vremena, najveći je uspjeh Sotone danas uvjerenje da je u životu glavni cilj uživanje i osobno blagostanje, negirajući Boga kao svoga Stvoritelja. I danas je potrebno zazvati najvećega Božjeg Branitelja, svetoga Mihuela, da znamo priznati Boga kao Stvoritelja. Još je jedan razlog sukoba dobra i zla: pitanje pravednosti i milosrđa. Sotona uvijek optužuje čovjeka pred Bogom, da po nekoj pravdi zaslužuje ići u pakao. No, Bog u svojoj pravednosti

uvijek čovjeku šalje otkupljenje. Naš je grijeh donekle nijekanje toga otkupljenja jer ne želimo više dobro, već se grijehom vraćamo zlu, rekao je propovjednik.

Samo dobar i pošten čovjek zna zahvaljivati

Govoreći o visokoj obljetnici župne crkve, biskup je podsjetio kako su prethodne generacije živjele daleko oskudnije nego mi danas, ali su ipak sagradili tu velebnu crkvu. Možda tada nije bilo toliko važno materijalno, već je ovu crkvu izgradila vjera vaših predaka jer su željeli Bogu pokloniti ono što je vrijedno, odricali su se i mučili da bi je sagradili. Uz izraz zahvalnosti tim generacijama, trebamo sami sebe zapitati bismo li mi danas, uz mnogo veće materijalne i tehničke mogućnosti, sagradili ovakvu crkvu. Tu je pitanje naše vjere. Problem je vjerujemo li i želimo li mi to u dubini naše duše ili smatramo da je to sve suvišno, pa gledamo samo svoje potrebe, zanemarujući potrebe drugih i zajednice. Trebamo si postaviti pitanje: „Što smo mi naslijedili od svojih predaka, a što ćemo ostaviti sljedećim generacijama?“ Ponosimo se naslijedom, ali možemo li se ponositi onime što smo mi napravili? Ili možda čak ne možemo ni održavati što su naši stari napravili? Ovo je jedan poziv da preispitamo sami sebe i da, poput svetoga Mihuela, stanemo na stranu dobra, da pokažemo svoju vjeru, ne samo riječima nego i djelima, da činimo dobra djela, da uvijek budemo na strani dobra i da Bogu zahvaljujemo što su nam Crkva i naši predci stvorili tijekom tih 300 godina. Samo dobar i pošten čovjek zna zahvaljivati. Neka nam sveti Mihovil bude zagovornik i neka nas prati u našim najtežim trenutcima, da znamo

kad je najteže izabratи ono dobro i da na času smrti znamo izabratи pravu stranu, zaključio je biskup.

„Tebe Boga hvalimo“

Nakon pričesti svи su okupljeni zajedno izmolili „Molitvu sv. Mihovilu“ pape Leona XIII., koja se u toj župi redovito moli. Na kraju je završne zahvale izrekao župnik Rovis, koji je ujedno čestitao Dan župe i Dan općine. Misi su, uz brojne župljane, nazočili općinski načelnik Željko Plavčić sa suradnicima te ravnateljice mjesnih obrazovnih ustanova. Sveti Mihovil zaštitnik je i policije pa su stoga toj misi tradicionalno nazočili načelnici i djelatnici nekoliko istarskih policijskih postaja. Župnik je ujedno čestitao i imendan svima onima koji nose neku od inačica imena Mihuel, Gabriel i Rafael, a kojih na području žminjske župe ima tridesetak. Najavio je i skoro predstavljanje monografije o žminjskoj župnoj crkvi. Pozvao je okupljene na predstavljanje knjige „Uvijek si uz mene“, autorice Marije Sošić iz Žminja, u kojoj piše o svojoj obitelji, o pokojnom bratu svećeniku Pavlu Modrušanu. Predstavljanje će biti 20. listopada. Knjiga je prigodno uručena biskupu i p. Ivanu Matiću koji je predvodio trodnevnu duhovnu pripravu. Župnik je na kraju najavio koncert Ansambla za ranu glazbu Otium iz Zagreba, čiji će prihod biti namijenjen samohranom ocu 6 djece koji žive na području žminjske župe. Pjesnikinja Nada Galant pročitala je na kraju svoje stihove na žminjskom dijalektu „Svetemu Mihovilu“, a potom je dječji zbor otpjevao pjesmu „Žminjski turan“. Slavlje je zaključeno pjesmom „Tebe Boga hvalimo“ te oferom, ljubljenjem križa. (G. Krizman)

Porečki dekanat hodočastio u Brezje

U subotu, 14. listopada 2017. godine gotovo je dvjestotinjak vjernika Porečkoga dekanata hodočastilo u slovensko Nacionalno marijansko svetište Marije Pomoćnice u Brezje. Krenuvši u ranojutarnjim satima put Slovenije, po dolasku u Brezje hodočasnici su imali prigodu pristupiti sakramantu pomirenja za što je na raspolaganju bilo više svećenika:oci franjevci iz Svetišta te župnici Porečkoga dekanata koji su došli sa svojim župljanima. Vjernike su na ovom hodočašću pratili: preč. Milan Zgrablić, župnik Poreča i porečki dekan, preč. Marijan Kancijanić, župnik župe Kašteli-Rabinci, vlč. Lino Zohil, župnik Vrsara i Gradine, te vlč. Leonardo Krakan, župnik Vižinade i Briga.

Nakon ispovijedi uslijedio je najvažniji trenutak hodočašća, hodočasnica misa poldanica u crkvi Svetišta koju je predvodio preč. Marijan Kancijanić, u suslavlju s nazočnim svećenicima. Prigodnu nadahnutu homiliju okupljenima je uputio vrsarski

župnik vlč. Lino Zohil. On je na početku naglasio da dolaskom na to hodočašće, u to svetište „svjedočimo svoju vjeru i povjerenje u BD Mariju“ te je pojasnio samu etimologiju riječi »hodočastiti – hodom častiti Boga i Njegovu Majku da bismo mogli časno hodati kroz život«. Zahvalio je ocima franjevcima, »čuvarama toga prelijepog svetišta za susretljivost, razumijevanje i gostoljubivost.« »Blaženu DjeVICU Mariju častimo danas mi, ovdje prisutni, na poseban način predstavljajući i moleći za sve one naše najmilije, poznate i nepoznate, koji nam se iz raznoraznih razloga nisu mogli pridružiti. Mariju molimo za pomoć. A tko od nas može reći da mu pomoći Neba ne treba ili tko se to od nas već toliko puta nije obratio Mariji i toliko puta osjetio njezin zagovor i osjetio pomoći koja mu je po Mariji stigla?« naglasio je propovjednik te nastavio, »Marija je ona koja bdije jer je Majka Crkve, Marija je ona koja hita u pomoći jer je ona koja dobro zna koliko smo slabi i koliko nam je pomoći njezina Sina potrebna. I sama je prošla kušnje vjere i križeve života i ostala Bogu posve odana službenica, stoga i nama može u svemu biti majka, a to znači: i zagovor-

nica, i tješiteljica, i putokaz, i potpora – i sve ono što majka jest svojemu djetetu.«

Neslućena je radost što je donosi Uskršli

Vlč. Zohil nadalje se osvrnuo na životne situacije koje u nekom trenutku svaki čovjek iskusi, bilo kao tješitelj ili potrebit utjehe: »Učini se više puta u životu nekako olako tješiti žalosne, ljude pogodjene velikim nevoljama, nekom dalekom, budućom utjehom Neba. Upravo su na to najčešće prigovarali protivnici Crkve, da Crkva u vjeri nudi samo daleku i nedohvatnu utjehu s onu stranu groba – u vječnosti, u Nebu, a da zapostavlja ovaj život. Ljudi žele utjehu i pomoći ovdje i sada, konkretnu pomoći i zadovoljštinu u onome u čemu su pogodjeni“, podsjetio je propovjednik te pojasnio: „Samo onaj tko i teške trenutke svoga života proživi u vjeri i predanju, zna koliku mu snagu već sada daje pouzdanje u Boga, koliko je spremniji prihvatići i izdržati životne nevolje i poteškoće.“ Blažena Djevica Marija prošla je ta ljudska iskustva u veoma teškim okolnostima i način kako je ona to proživjela, služi i nama za uzor kako se nositi s teškim, ponekad i dramatičnim situacijama. Znamo da ni njoj nije

bilo lako, od samoga početka, nastavio je propovjednik. Ponajprije Josipova sumnja i smišljanje da je potajice otpusti pa rođenje u štalicu, bijeg u Egipat – progonstvo pred okrutnim vladarom i sve tako do zadnje kušnje i strahote na Kalvariji kad gleda svoga Sina kako umire, a ona prima njegovo mrtvo tijelo u krilo. Je li Marija odmah sve razumjela, zapitao se vlč. Zohil. Je li znala kako se sve ima završiti? Teško je reći da joj je Božji plan spasenja odmah bio posve jasan. I ona je rasla u vjeri. I ona se s mukom i ne razumijevanjem pitala kako se to ima zbiti, što će se sve još dogoditi. Prolazila je kroz teška životna iskušenja. Ono po čemu njezin lik nama danas toliko govori jest u prvom redu njezino predanje svoga života u ruke Božje, zatim prihvatanje svega što život nosi s pouzdanjem da Bog ima zadnju riječ, već sada, u ovom životu, no nadasve činjenica da je ništa nije moglo rastaviti od ljubavi prema svome Sinu. Iz toga je rasla njezina vjera i radi toga je od Boga bila beskrajno nagrađena – okrunjena za kraljicu – darovana svim ljudima za Nebesku Majku, za pomoćnicu, istaknuo je predvoditelj. Kolike majke u njenoj sudbini prepoznaju svoju životnu priču? Ponosna hoda za Sinom da bi ga mrtva primila u krilo. Ushite sustiju patnje i razočaranja. Tek kad dostigne dubinu patnje, bit će i ona spremna okusiti neslućenu radost što je donosi Uskrsl.

Iz svega toga proizlazi samo jedno: potrebno je izdržati i onda kad je teško, kad se sve čini uzaludnim, propalim. Ni tada ne posustati i ne dopustiti da nas išta rastavi od ljubavi Kristove koja se i u patnji očituje, naglasio je vlč. Zohil te nastavio: „Koliko će još puta biti potrebno stajati pod križem? Marija nisi

sinovljevo svjetlo neugasiva sjaja tamo gdje se roje najgušće tmine. Koliko će još puta ruka posegnuti za kolopletom ‘Zdravo Marija’ i ‘šumorom će šumiti riječ usana što se jedva miču’ onoj koju zovu Lukom Svih Napuklih Lada?“

Ovo je hodočašće poziv na vjernost Bogu

Njoj se, eto, i mi danas na poseban način i u ove dane mjeseca listopada utječemo da nam po svom zagovoru isprosi takvu nadu i radost – takvu ljubav i takvu vjeru koja se ni u čemu neće dati pokolebati. Životna snaga koja iz toga proizlazi ni sa kakvom se drugom snagom ne da mjeriti. Ona nam već sada život čini lijepšim, a nas spremnjima za sve izazove i kušnje što ih život nosi. „Uza svu radost i veselje, kao rezultat našega dolaska u ovo svetište obvezni smo svojim životom posvjedočiti vjeru i pouzdanje“, pozvao je propovjednik. „Žahtijeva to od nas ovo sveto mjesto i svim oni za koje smo se danas na poseban način molili i oni koji su nas podržali. Stoga je ovo hodočašće poziv na vjernost Bogu, našim obiteljima, našim župnim zajednicama, poziv na one istinske, iskonske vrednote vjere i bratske ljubavi“, zaključio je propovjednik te zamolio za sve nazočne zagovor Majke Božje „da nas nikakve nevolje ni teškoće, kojih je uvijek bilo i kojih ni u budućnosti, sigurno, neće manjkati, ne skrenu s pravoga puta i konačnoga cilja s Tobom u Nebeskom Božjem domu.“ Po završetku misnoga slavlja hodočasnici su u Svetištu imali slobodno vrijeme za osobnu pobožnost.

Put Ljubljane

Potom su se uputili put Ljubljane gdje su posjetili Katedralu i franjevačku crkvu

Marijina Navještenja na Tromostovju. Trideset župljana iz Vižinade, 32 iz Kaštelira, 12 iz Višnjana, 42 iz Poreča, 10 iz Žbandaja i Baderne te 52 iz župa Vrsar i Gradina obilježilo je tako i ove godine, zajedno s dijelom svećenika iz svoga dekanata, mjesec listopad kao mjesec listopadskih marijanskih pobožnosti hodočašćem u to slovensko nacionalno marijansko svetište koje nije uobičajena destinacija istarskih hodočasnika. Slovensko narodno svetište Marije Pomoćnice na Brezju slovensko je Marijino narodno svetište. Brojni hodočasnici iznova otkrivaju tradicionalne načine hodočašćenja pa Mariji Pomoćnici dolaze pješice. Čovjek-putnik kreće na traženje po svetom putu kako bi uz napor i žrtve postigao svoj cilj i sreću se s Marijom, Majkom nade i utjehe. Hodočašće na Brezje za slovenski je narod jako značajno pa mnogi još i danas nakon zavjetovanja na Brezje stignu pješice. No, Marija Pomoćnica zauzima važno mjesto i u srcima drugih europskih naroda – Hrvata, Austrijanaca, Talijana i Mađara. Hodočastiti pješice na Brezje danas je velika odluka u životu svakoga hodočasnika. Brojne skupine završe svoje hodočašće upravo kod Marije Pomoćnice. Hodočašća župa lijep su događaj koji još više može povezati župu i duhovno obogatiti pojedince i cijelu zajednicu, piše u hrvatskom prijevodu internetske stranice toga slovenskog svetišta gdje se ujedno citira i riječi svetoga oca Ivana Pavla II. koji je 17. svibnja 1996. hodočastio u Brezje: »Hodočašće je odraz našega života, a hodočasnička svetišta odraz su nebeskog Jeruzalema.« Brojni hodočasnici pričaju o događajima koji su im se dogodili u vrijeme posjeta Svetištu ili nakon preporuke Mariji Pomoćnici, piše dalje na stranicama Svetišta. Prvi su se slučajevi čudesnih ozdravljenja dogodili 50.-ih godina nakon uspostavljanja Božjega puta, a i danas se događaju više ili manje posvjedočeni slučajevi. Na Brezju se svakodnevno događaju čuda preobraćenja pri ispunjedi, kad tisuće vjernika traže mir srca i Božjim ga posredovanjem i prime. Mariji Pomoćnici u zahvalu i preporuku svake se subote nakon večernje mise (od Bijele nedjele do Svih svetih) održava procesija sa svjećama. Već sat ranije u tišini časti se Presveto, a zatim se moli serafinsku Krunicu. U večernjoj procesiji sudjeluju slovenske župe. Za vrijeme procesije nose se svjećice koje ručno izrađuje kartuzijanski fratar, što još pridaje molitvenoj povezanosti, pojašnjeno je na internetskoj stranici Svetišta gdje se može pronaći još mnoštvo zanimljivih informacija i podataka. (Tekst: Tiskovni ured; foto: G. Abrami)

Održan jedanaesti međunarodni simpozij crkvenih pravnika u Sisku

U plenarnoj je raspravi osobita pozornost bila posvećena ženidbama pravoslavaca, protestanata i nekrštenih osoba kad one postaju predmetom razmatranja u pripravi za sklapanje ženidbe ili u ženidbenim sudskim postupcima, a isto su tako otvorena i raspravljena aktualna pravno-pastoralna pitanja i izazovi pred kojima se nalaze pastiri i vjernici u multikonfesionalnom i multikulturalnom okruženju.

SISAK „Ekumenizam i međuvjerski dijalog. Kanonsko-pravne teme“ bila je tema jedanaestoga međunarodnog simpozija crkvenih pravnika održanoga 13. i 14. listopada u konferencijskom dvorani hotela Panonija u Sisku. Simpozij je okupio crkvene pravnike iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Slovenije i Srbije. Pod sponzorstvom Hrvatske biskupske konferencije, simpozij je organiziralo Hrvatsko kanonističko društvo, u suorganizaciji sa Sisačke biskupijom i Katoličkim bogoslovnim fakultetom Sveučilišta u Zagrebu. Simpoziju su nazočili sisački biskup Vlado Košić, duhovni voditelj Hrvatskoga kanonističkog društva dubrovački biskup Mate Uzinić i vojni biskup u Bosni i Hercegovini Tomo Vukšić. Prvoga su dana simpozija održana sljedeća predavanja: Vjerska sloboda i njezine granice u Hrvatskoj do modernoga doba (dr. sc. Ivan Milotić, Zagreb); Ekumenski dijalog u kanonsko-pravnoj perspektivi (mons. dr. sc. Tomo Vukšić, Mostar); Kanonsko pravo i međuvjerski dijalog (mr. sc. Ante Rako, Split); Komunikacija (suzajedništvo) u svetinjama i duhovnim dobrima katolika i odijeljenih kršćana

poslije Drugog vatikanskog sabora (*communicatio in sacris et in spiritualibus*) (dr. sc. Velimir Blažević, Banja Luka); Primanje u puno zajedništvo Katoličke Crkve (mr. sc. Janko Lulić, Sisak); Kanonsko pravo i „unutarcrkveni ekumenizam“. Pitanje punoga zajedništva staroobrednih latinskih zajednica (dr. sc. Marko Petrak, Zagreb); Pravno-pastoralna pitanja otpada od Katoličke Crkve (dr. sc. Šimo Ivelj, Sarajevo).

Svetište Majke naših stradanja u Gori

U poslijepodnevnim su satima sudionici simpozija posjetili Svetište Majke naših stradanja u Gori gdje je slavljenia Euahristija koju je predvodio biskup domaćin mons. Košić, u zajedništvu s dubrovačkim biskupom Uzinićem, vojnim biskupom u BiH Vukšićem, rektorom Svetišta preč. Paškom Glasnovićem te brojnim svećenicima, članovima Hrvatskoga kanonističkog društva. Drugoga su dana simpozija održana izlaganja: Pravno-pastoralni osvrt i postupanje kod ženidbene zapreke različitosti vjere (mr. sc. Ilija Marković, Rim); Mješovite ženidbe od *Familiaris consortio* do *Amoris laetitia*: pravno-pastoralni naglasci (mr. sc. Jovan Vejin, Beograd); Ženidba pravoslavaca: primjena supstantivnoga i procesnoga prava u slučaju utvrđivanja njezine (ne)valjanosti (dr. sc. Ivica Ivankačić Radak, Subotica); Ženidba protestanata: primjena supstantivnoga i procesnoga prava u slučaju utvrđivanja njezine (ne)valjanosti (dr. sc. Andrej Saje, Ljubljana); Ženidba nekrštenih: primjena supstantivnoga i procesnoga prava u slučaju utvrđivanja njezine (ne)valjanosti (dr. sc. Zdenko Ilić, Đakovo). U završnom je dijelu simpozija održan okrugli stol na temu „Multikonfesionalno okruženje i pravno-pastoralni

izazovi“, na kojem su predstavljena izlaganja: Primjena „ekumenskog načela“ u odgojno-obrazovnom sustavu (Hrvatski ugovor o odgoju i kulturi, čl. 1, st. 2) (mr. sc. Vanja Romlin, Stockholm); Doprinosi „ekumenskih društava“ u davanju odgovora na pitanja od društvenoga značenja (dr. sc. Slavko Zec, Rijeka); *Vademecum* za pastoral u župi u odnosu na odijeljenu braću s Istoka (mr. sc. Ivan Rak, Varaždin); Uspostava „Katedre za dijalog s nevjerojućima“ (dr. sc. Josip Šalković i Elizabeta Mikulić, mag. theol., Zagreb); Pravno-pastoralna polazišta za pastoral migranata (dr. sc. Marko Mrše, Split). Na plenarnoj se raspravi simpozija osobito raspravljalo i govorilo o ispravnosti postupanja kod primanja u puno zajedništvo Katoličke Crkve kako bi se isključio bilo kakav prozelitizam; o važnosti povezanosti između unutrašnjega čina volje i izvanjskoga čina kod formalnoga čina otpada od Katoličke Crkve te o opravdanim razlozima i traženim uvjetima za suzajedništvo u svetinjama i duhovnim dobrima katolika i odijeljenih kršćana u pastoralnom djelovanju. Također, osobita je pozornost bila posvećena ženidbama pravoslavaca, protestanata i nekrštenih osoba kad one postaju predmetom razmatranja u pripravi za sklapanje ženidbe ili u ženidbenim sudskim postupcima, a isto su tako otvorena i raspravljena aktualna pravno-pastoralna pitanja i izazovi pred kojima se nalaze pastiri i vjernici u multikonfesionalnom i multikulturalnom okruženju. Dan prije otvaranja simpozija u četvrtak, 12. listopada u hotelu Panonija u Sisku održana je VII. redovita skupština Hrvatskoga kanonističkog društva. Prije skupštine, članovi su se Društva okupili na misi koju je u sisačkoj katedrali predvodio biskup Uzinić. (IKA)

Proslava Majke Božje od Milosrđa

U utorak, 10. Listopada u pulskoj crkvi Majke Božje od Milosrđa, ili kako je žitelji Pule češće zovu, u crkvi Misericordiae, filijalnoj crkvi katedralne Župe Uznesenja Blažene Djvice Marije, proslavljen je blagdan Majke Božje od Milosrđa. Dosad se taj blagdan uobičajeno obilježavao druge nedjelje listopada, no od ove je godine odlučeno da to, neovisno o danu u tjednu, bude točno 10. listopada, na dan kada se na tome mjestu Majka Božja ukazala 1383. godine.

PULA Dobrodošlicu koncelebrantima i vjernicima na početku je izrazio župnik domaćin Rikard Lekaj. Misno je slavlje predvodio vlač. Josip Kolega, duhovnik pulskoga Biskupijskog misijskog sjemeništa „Redemptoris Mater“, a osim župnika koncelebrirali su: vlač. Ndue Balabani iz Prizrenske biskupije, dugogodišnji misionar u albanskoj katoličkoj misiji u Hrvatskoj, preč. Željko Staver, kanonik pokorničar pulskoga Stolnog kaptola sv. Tome apostola, fra Đuro Vuradin, gvardijan Samostana sv. Franje, koji se nalazi na području katedralne župe, te Mauro Boccadoro, župni vikar katedralne župe. Predslavitev je u prigodnoj homiliji naglasio kako je milosrđe način kako Bog, poput slike o lončaru iz Jeremijine knjige, oblikuje svoj narod i svakoga pojedinca. On nas oblikuje darom života i providnošću svim darovima u životu. Božje oblikovanje na taj način ne oduzima križ, ali čini od nas bolje ljude. Majka Božja savršen je uzor milosrđa. Ona, kao i svetci, da bi mogla

iskazivati milosrđe i sama je nošena milosrđem, rekao je predslavitev. Istog je dana ujedno proslavljen i Dan Mjesnoga odbora Stari grad. U jutarnjim je satima služena misa na kojoj su sudjelovala djeca iz Osnovne škole Centar, koja se nalazi odmah nadomak crkve, a to je posljednji put tako bilo prije točno 70 godina kad se škola još zvala Scuola elementare „Dante Alighieri“, spomenuto je župnik prigodom završnih zahvala. Naglasio je kako je Pula nekad imala veoma bogatu gradsku vjersku tradiciju, s procesijama gradskim ulicama i slično, no to se većim dijelom izgubilo promjenom strukture stanovništva nakon Drugoga svjetskog rata kad su mnogi izbjegli ili bili primorani otići. Izrazio je želju da se barem ponešto od tih lijepih vjerskih tradicijskih trenutaka u sljedećem periodu obnovi. Crkva Gospe od Milosrđa u Puli izgrađena je 1338. i proširena 1447. godine. Na pročelju ima reljef Marije Zaštitnice. Od 1453. godine i odluke biskupa Mojsija Buffarellija ovdje

su samostan imali augustinci pustinjaci. Godine 1780. napustili su ga, ukinut je 1814. premda se spominje još 1800. godine. Crkvi je bila pridružena Bratovština opasanih Gospinim pojasom. Crkva je oštećena u požaru 1858. godine nakon čega je pregrađena i obnovljena. Ima lijepo oblikovanu i reljefom ukrašenu kamenu kustodiju s drvenim vratašcima. U crkvi je nekoć postojao oltar svetoga Nikole Tolentinskog i oltar svetoga Tome iz Villanove, zapisano je u podatcima koje nam o toj crkvi donosi Ivan Milotić u knjizi „Crkva u Istri“. Na stubitužne kuće katedralne župe postoje projektni nacrti za crkvu Misericordiae, nastali krajem 19. stoljeća, prema kojima je crkva kako ju danas vidimo trebala biti tek prezbiterij i početak središnje lađe veličanstvene trobrodne crkve, višestruko veće od sadašnje, i koja se trebala prostirati preko cijelog Dantova trga, no taj projekt nikada nije zaživio. (www.ppb.hr)

Održan stručni skup „Podrška obitelji u krizi”

U petak, 29. i subotu, 30. rujna 2017. u Valbandonu, u Odmaralištu Ministarstva unutarnjih poslova, u organizaciji Caritasa Porečke i Puliske biskupije te uz suorganizaciju pulske Policijske kapelanie „Bl. Miroslav Bulešić”, održan je stručni skup pod nazivom „Podrška obitelji u krizi”.

VALBANDON Okupilo se 35 djelatnika bračnih i obiteljskih savjetovališta iz svih nadbiskupija i biskupija u Hrvatskoj gdje se nalaze savjetovališta (Dubrovnik, Split, Zadar, Rijeka, Ogulin, Zagreb, Varaždin, Požega, Slavonski Brod, Osijek, Krk) te iz Bosne i Hercegovine. Uz njih se okupilo još četrdesetak zainteresiranih mahom iz struke: centara za socijalnu skrb i srodnih institucija, no i jedan lijepi broj zdravstvenih i prosvjetnih djelatnika kojima ta tematika često predstavlja izazov u radu s ljudima. Nakon uvodnih govorova i pozdrava, okupljenima se obratio i porečki i pulski biskup u miru mons. Ivan Milovan.

„Ranjeni brakovi, obitelji i djeca: crkveni i društveni rad“

Skup je započeo prof. dr. Pero Aračić s Katoličkoga bogoslovnog fakulteta u Đakovu predavanjem na temu „Ranjeni brakovi, obitelji i djeca: crkveni i društveni rad“. On je na početku razlučio i definirao pojmove rastave i razvoda te iznio poražavajuće statističke činjenice prema kojima je u 2014. godini na tisuću sklopljenih brakova njih 339 završilo razvodom. Iznio je i ogromne brojeve djece koja su zahvaćena traumom razvoda roditelja, od 3888 iz 1970. godine taj se broj, naprimjer, za 2013. povećao na 5594, a u cijelom tom razdoblju broj djece zahvaćene traumom razvoda iznosi čak 186 tisuća! To jasno govori da u promišljanju i istraživanju o razvodima treba obratiti posebnu, veliku pozornost na djecu. Rastava i razvod imaju utjecaja, u prvom redu, na zdravlje djece i njihov doživljaj međuljudskih odnosa općenito, na njihov koncept braka i obitelji, djeca pogodena rastavom roditelja sklonija su rastavama u vlastitom braku. Razvod, naravno, ima značajne utjecaje i na sve aspekte života supružnika. Prof. Aračić pojasnio je da u radu s pojedinim osobama koje se nađu u takvim situacijama temeljni pristup treba biti – saslušati s poštovanjem i ljubavlju, po Isusovu primjeru na putu za Emaus. Crkva svoje članove, svećenike, redovnike i vjernike laike mora uvesti u to umijeće praćenja

drugoga kako bi svi naučili „izuti svoje sandale pred svetim tlom drugoga“, istaknuo je predavač. Izložio je zatim 12 koraka procesa pomirenja na kojem je potrebno pratiti osobu koja se nalazi u procesu rastave, bilo da ishod bude okončanje ili obnova odnosa, te napomenuo smjernice djelovanja s ciljem njihove integracije u zajednicu. Prof. Aračić je naglasio kako je tkivo naroda i tkivo Crkve postalo bolesno te je potrebno razvijati senzibilitet i pratiti situaciju, a posebno je razlučivanje nužno za pastoralno praćenje razvedenih, rastavljenih i ostavljenih. Treba prije svega vrednovati patnju onih koji su nepravedno pretrpjeli rastavu ili razvod, ili ih je bračni drug napustio, ili su zbog zlostavljanja od strane bračnoga druga bili prisiljeni prekinuti zajednički život. Da bi se sve to moglo, poziva se na „nužnost pastoralna pomirenja i posredovanja“ također uz pomoć prihvatišnih centara koje treba osnovati u biskupijama. Papa Franjo poziva Crkvu i crkvene zajednice da „naprave bolničke šatore“ jer su joj mnogi izranjeni u svakom smislu pa su potrebni „medicinari“, „specijalisti“, pomoćno osoblje jer je svaki treći brak puta dvije osobe i barem jedno dijete, ranjen, i to traumom, koju vrijeme ne liječi, zaključio je prof. Aračić.

„Kako podržavati siromašne obitelji s djecom: ljudska i društvena odgovornost svih društvenih dionika“

Uslijedilo je predavanje prof. dr. Marine Ajduković s Pravnoga fakulteta u Zagrebu, koja je izložila izuzetno aktualnu temu „Kako podržavati siromašne obitelji s djecom: ljudska i društvena odgovornost svih društvenih dionika“. Prof. Ajduković na početku je raščlanila pojmove apsolutnoga (ekstremnoga) i relativnog siromaštva. Prvo znači nedostatak osnovnih potrepština za život, a drugo je znatno slabiji opći životni

standard u odnosu na prosjek zemlje u kojoj osoba živi. Spomenuta je i kategorija „novog“ siromaštva u Hrvatskoj koje je rezultat ekonomске i gospodarske krize koja je započela 2009. godine. Sagledan je pojam siromaštva djece, koja dijele sudbinu roditelja u poteškoćama te koja svoje razvojne potrebe mogu ostvariti samo uz brigu roditelja i društva. Analizom recentnih znanstvenih istraživanja prof. Ajduković istaknula je nekoliko ključnih spoznaja: u Republici Hrvatskoj oko 5 % predškolske djece, od oko 300 000 sveukupnog broja predškolske djece, koja čine oko 7 % stanovništva i preko 36 % ukupnoga broja maloljetnih osoba, živi u obiteljima koje koriste naknade socijalne pomoći. U najnepovoljnijoj su situaciji predškolska djeca koja žive u kućanstvima bez zaposlenih ili u kućanstvima u kojima se roditelji i odrasli isključivo bave poljoprivredom (svako treće siromašno predškolsko dijete živi u obitelji u kojima nema zaposlenih ili u obiteljima u kojima se roditelji bave isključivo poljoprivredom). U tim je podatcima izuzetno zabrinjavajuće da 1/5 predškolske djece u RH živi ispod praga relativnoga siromaštva, riječ je o oko 60 000 djece, a u uvjetima ekstremnoga siromaštva živi oko 5 – 8 %, ili čak 5000 djece. Iznesen je podatak da je zaposlenost obaju roditelja ključni čimbenik u borbi protiv dječjega siromaštva. Ako su oba roditelja zaposlena u punom radnom vremenu izvan poljoprivrede, rizik je siromaštva ispod 5 %. U nastavku je predavanja sagledan niz psiholoških i socioloških aspekata koji rezultiraju iz istraživanja o siromaštву. Izneseni su prijedlozi pristupanja konkretnim problematikama s različitim razinama koje imaju mogućnosti konkretnoga djelovanja. Poseban je naglasak stavljen na pogled iz perspektive Caritasa te je u tom smislu prof. Ajduković zaključila: „Mislim da bi bilo potrebni da i strukovna udruženja,

u suradnji s neprofitnim pružateljima socijalnih usluga, naprave veći kontinuiran pritisak, a ne, kako je uvriježeno, da smo samo u božićno vrijeme svi nekako osjetljivi za socijalne teme. To potraje tek tih nekoliko dana, no tu su djeca i roditelji koji 365 dana imaju taj problem. Tu bi trebalo kontinuirano vršiti pritisak i ukazivati na problem siromaštva, a on je doista velik i ozbiljan, bez obzira na to što medijima to nije previše zanimljiva priča. Ključnu bi ulogu trebala odigrati u prvom redu Vlada preko svojih nadležnih ministarstava, trebala bi se konkretno zajednički osigurati sredstva te omogućiti učinkovito djelovanje putem specifičnih institucija i službi.“

„Kako podržati obitelj u suočavanju sa suvremenim rizicima – izgradnja učinkovitih modela podrške“

Izv. prof. Slavica Blažeka Kokorić s Pravnoga fakulteta u Zagrebu održala je predavanje pod naslovom „Kako podržati obitelj u suočavanju sa suvremenim rizicima – izgradnja učinkovitih modela podrške“. Ona je istaknula kako među razlozima krize suvremene obitelji stoje novi demografski trendovi i nove obiteljske strukture te pojačane teškoće u

realizaciji kvalitetnih obiteljskih odnosa u danim novonastalim društveno-socijalnim okolnostima. Naglasila je i analizirala visoka očekivanja od obitelji danas, u svezi s raznim aspektima: reproduktivna i socijalizacijska uloga, skrb o starima i nemoćima, emocionalna funkcija obitelji te istaknula paradoks da su unatoč velikim očekivanjima od braka i obiteljskoga života sve više stope razvoda. Razmotrila je potom ulogu individualizacije i drugih čimbenika u teškoćama u realizaciji kvalitetnih partnerskih i obiteljskih odnosa. Nakon definiranja sve brojnijih čimbenika koji doprinose poteškoćama u razvoju pravilnih obiteljskih odnosa prof. Kokorić navela je i obrazložila nekoliko korisnih smjernica u razvijanju pristupa u radu s obiteljima, u obliku pomaganja u prepoznavanju problema te poticanja pozitivnoga pristupa na u raznim aspektima obiteljske interakcije. Učinkoviti modeli podrške obitelji trebaju biti holistički usmjereni, temeljiti se na interdisciplinarnoj suradnji te u sebi sadržavati različite programe i intervencije usmjerene na sljedeće aspekte: jačanje obiteljskih resursa, stvaranje podržavajućeg okruženja u kojem će obitelj imati priliku njegovati svoje zajedništvo, podizanje motivacije kod članova obitelji i društva da se unatoč preprekama isplati ulagati u obiteljsko zajedništvo te pružanje podrške obiteljima u razvoju znanja i vještina kako se nositi s različitim izazovima.

„Pravno-pastoralna briga za rastavljeni u svjetlu nauka pape Franje“

Posljednje izlaganje prvoga dana simpozija održao je vlč. mr. sc. Ilija Jakovljević, sudac pri Interdijecezanskom ženidbenom судu prvoga stupnja u Rijeci, koji je u izlaganju pod nazivom „Pravno-pastoralna briga za rastavljeni u svjetlu nauka pape Franje“ okupljenima prikazao

najčešće i najveće poteškoće s kojima se susreću osobe koje pokrenu postupak za proglašenje ništavnosti ženidbe. Osimto je istaknuo nužnost bolje suradnje obiteljskih savjetovališta i ženidbenih sudova u što efikasnijem rješavanju sporova, ali nadasve u olakšavanju traume prolaska kroz proces pokretanja i odvijanja postupka za proglašenje ništavnosti ženidbe. Naglasio je i potrebu bolje kadrovske organizacije u pružanju prve savjetodavne usluge osobama koje žele pokrenuti postupak jer se sadašnji model, gdje je veći dio praćenja osoba povjeren župnicima, zbog šire organizacijske strukture nije pokazao posebno uspješnim.

Djelatnost i rad bračnih i obiteljskih savjetovališta u biskupijama i nadbiskupijama

U subotu, drugoga dana Simpozija, sadržaji su bili fokusirani na djelatnost i rad bračnih i obiteljskih savjetovališta u biskupijama i nadbiskupijama. Supervizija djelatnika i suradnika BIOS-a u tri supervizijske grupe održana je pod vodstvom triju supervizora: Marine Ajduković, Ines Puhar i Irene Krajcar. Susret je završen internim susretom djelatnika i suradnika BIOS-a koji su praktično nastojali sagledati budućnost BIOS-a u Hrvatskoj te se o tome razvila rasprava. Brojnost psihologa, pedagoga, liječnika obiteljske medicine, kao i prosvjetnih djelatnika koji su osim djelatnika biskupijskih i nadbiskupijskih bračnih i obiteljskih savjetovališta sudjelovali na simpoziju, pokazatelj je velikoga interesa zbog konkretne prisutnosti obiteljske problematike u radu s ljudima, a izvanredno pozitivni osvrti i čestitke studio-nika organizatorima odraz su uspjeha Simpozija i nadasve dobrog izbora teme i predavača. (www.ppb.hr)

Proslava i druženje

LIŽNjan u nedjelju, 8. listopada 2017. vlč. Milan Milovan, župnik Župe sv. Martina u Ližnjalu, proslavio je 80. rođendan. Njegovi su mu župljani priredili rođendansku proslavu, a za tu su prigodu za zajedničko animiranje misnoga slavlja u pomoć pozvali zbor iz njegove bivše župe, Gospe od Mora. Prije kraja mise, uz prigodne riječi čestitanja, župniku je uručen simboličan dar. Nakon mise druženje je uz kolače nastavljeno ispred crkve.

Zahvala župniku

U nedjelju, 15. listopada 2017., kada se u mnogim crkvama obilježavala Nedjelja zahvalnosti za plodove zemlje, župljani župe sv. Ivana Krstitelja u Puli na poseban su način odlučili izraziti zahvalnost svome župniku, fra Đuri Hontiću, za sve što je u dvije godine od kada je na službi u Puli učinio za tu župu.

Tu je misu pro populo predvodio župnik, u suslavlju sa fra Nikolom Rožankovićem, nekadašnjim kapelanom te župe, koji je sada na službi u Padovi te je došao svojoj bivšoj župi u posjetu sa skupinom Hrvata nastanjениh u Italiji.

Na kraju misnog slavlja nekoliko župljana je podsjetilo na sve što je u posljednje vrijeme učinjeno na uređenju te nove župne crkve koja je posvećena o župnom blagdanom u lipnju ove godine. Ujedno je upućena zahvala svima, župljanim i biskupiji, koji su financijski podržali radove na uređenju crkve, koja je doista u posljednjih dvije godine doživjela značajne promjene u unutarnjem i vanjskom uređenju. Župljani su se tom prigodom sa zahvalnošću prisjetili i svih redovnika koji su djelovali u toj župi od njezina osnivanja: fra Bernardina, fra Jere, fra Tomislava, fra Krunoslava, fra Nikole, fra Miroslava, Fra Željka i fra Vladimira. Ujedno je sa nekoliko dana zakašnjenja župniku čestitan rođendan te mu je uz druge prigodne darove uručena i slika, naslikana po narudžbi u tehniци ulja na platnu, koja prikazuje župnu crkvu i župnika fra Đuru Hontića.

Tinjanski umirovljenici na Košljunu

Usubotu, 7. listopada 2017. godine šezdeset umirovljenika s područja Tinjana posjetilo je otok Krk i otočić Košljun. Na Košljunu su posjetili franjevački samostan i obišli crkvu i muzej. Tu su se susreli i s ocem Alfonsom koji je dugo godina bio i u franjevačkom samostanu u Pazinu pa ga mnogi poznaju. Na otoku Krku, između drugih znamenitosti, posjetili su i krčku prvostolnicu. Obogaćeni novim iskustvom i novim saznanjima u večernjim su se satima vratili svojim domovima. (S.B.)

JEDNOSTRANA, PA I PROVOKATIVNA, «ANTIFAŠISTIČKA» INICIJATIVA

Nakon prošlomjesečnih sramotnih događaja u Pazinu gdje je zvižducima i negodovanjem popraćen govor predsjednice Republike na spomen pozitivne uloge istarskoga svećenstva, predvođenoga mons. Božom Milanovićem, u odvajanju Istre od Italije i pripojenju ondašnjoj Jugoslaviji, opet je Istra, u dva provokativna slučaja, došla u središte pozornosti hrvatske javnosti. Prvi je slučaj u svezi sa saborskim Klubom IDS-a, koji je uputio u saborsku proceduru zakonsku inicijativu kojom se traži zatvorsko kažnjavanje za isticanje i propagiranje «nacističkih, fašističkih i ustaških simbola», a drugi, pak, uz «poziv» političkoj vlasti u Istri, od strane saborskoga zastupnika SDP-a Nenada Stazića, da iskaže autonomaški neposluh prema «hrvatskoj unitarnoj i izrabljivačkoj državi», po primjeru i scenariju kakav je viđen u slučaju Katalonije.

Čemu iskakanje iz svehrvatskoga rješenja?

O obama slučajevima valja se očitovati i s jedne naše, istarsko-vjerničke i hrvatsko-demokratske, a ne samo «antifašističko-partizanske» i političko-autonomaške strane. Ponajprije začuđuje da se jedna minorna regionalna stranka, IDS, s trima zastupnicima,javlja s ovom inicijativom oko povećanja kaznene odgovornosti, i to samo za jedan od oblika totalitarnoga nasljeđa. Zbog čega se i zašto ignorira postojeća široka hrvatska društvena rasprava i inicijativa koja je u tijeku (Vijeće za suočavanje...)? Zašto se zanemaruju dominantni društveni prijepori i kritike oko pitanja selektivnoga tretmana prema nasljeđu totalitarnoga jugokomunističkog sustava (npr. Lex Perković,iza kojeg je stajao i IDS), uključujući i njegova prikrivana, ratna i poslijeratna, zločinačka djela (Bleiburg, Križni put, istarske jame – fojbe ...).

Ovom inicijativom IDS, ignorirajući pritom široku svehrvatsku raspravu i njen očekivani ishod, jednostavno nastoji zakočiti i skrenuti taj proces smjerom isključive reaffirmacije «antifašizma i titoizma» kao «plemenitog društvenog rješenja». A mora biti svjestan da nudeći i tražeći, nepošteno, neprincipijelno, i

stoga nemoguće rješenje, ova inicijativa ima zapravo za cilj – društvenu i političku destabilizaciju Hrvatske i očuvanje Istre kao «Jugoslavije u malom».

Neprincipijelna inicijativa

Po čemu se vidi neprincipijelost u ponuđenim zahtjevima i rješenjima? Vidi se već u samom nazivu ako je u njemu svjesno ispušten pojam «komunistički». A to ne dopušta Europska deklaracija o totalitarizmima, koja zahtijeva uvijek i svugde raspravu o sva tri njegova oblika – nacističkom, fašističkom i komunističkom. Dodatak «ustaški» samo dodatno govori o pristranosti i selektivnosti inicijatora. Pogledajmo našu Istru u tom kontekstu. Povijesna je činjenica da je prostor Istre u XX. stoljeću bio najdulje izložen dvama totalitarizmima. Onom italofašističkom (1918. – 1943.), jako surovom i istrebljivačkom prema hrvatskom istarskom narodu, i onom revolucionarno-komunističkom (1943. – 1990.), jednako nepravednom i klasno pogibeljnom, s mnogim elementima zločina, prema svim žiteljima Istre koji bi iskazivali svoje drugačije političko ili postojano nacionalno, demokratsko i vjersko pregnuce. Nacizam se nakon kapitulacije Italije, to jest tijekom jedno i pol godišnje dominacije, pokazao u svjetlu nemirsrdnoga ratnog okupatora i upravitelja, o čemu Istra nema neko posebno iskustvo u odnosu na druge europske zemlje i narode. O ustaškom četverogodišnjem totalitarnom režimu znamo što znamo, iz povijesne interpretacije u komunističkoj Jugoslaviji, ali Istra s tim nema nikakvoga realnog povijesnog iskustva. Stoga je posve nelogično da današnji politički *Istrijani* žele o tom režimu i njegovim negativnim posljedicama postavljati svehrvatske vrijednosne i kaznene kriterije. Možda takvi *Istrijani* imaju, za razliku od nas istarskih Hrvata antifašista, neke druge prioritete, negativne spoznaje i mitove o tom pokretu i državi, a koje su im prenijeli njihovi očevi, majke, djedovi ili bake, s prostora Like, Kozare ili drugih ondašnjih i nedavnih pobunjeničkih krajeva. Ali «ustašto» nije realan istarski prioritet, kako smo već opisali, u potrebi suočavanja s totalitarnim režimima i

njihovim nasljeđem. To je, mora se stoga zaključiti, tek traženje načina da se izbjegne rasprava o današnjim negativnim totalitarnim nasljeđnim temama u Istri, kojih ima, ne samo u svijesti nego i u realnom društvenom i političkom životu Istre jako puno. Pa i sve više!!

Prije svega rasprava o nasljeđu fašizma – irendente i komunizma

Razumno je bilo za očekivati da će «politička Istra» inicirati raspravu o komunističkom, dakle i titovičkom, negativnom nasljeđu u Istri, i to barem tamo, za početak, gdje se on očito iskazao kao zločinački. To je pitanje odvođenja i egzekucije brojnih civilnih osoba, bez suđenja. Bacanje u jame, kako civilnih osoba, tako i zarobljenih ili mirno predanih neprijateljskih vojnika. Isto tako i pitanje velikog, uglavnom nasilnog, ratnog i poslijeratnog egzodusu, u desetinama tisuća izbjeglih Istrana talijanske i hrvatske narodnosti, kojim je Istra demografski i demokratski opustošena na dulje vrijeme i od čega se nije niti će se još dugo oporaviti. Druga bi važna točka istarskoga suočavanja s totalitarnim nasljeđem trebala biti pitanje fašističkoga i irendističkog nasljeđa u Istri što su samo dvije strane iste medalje u procesu talijanizacije i retalijanizacije Istre. Radi se o jednom živahnom procesu, u najnovije doba posebno zahuktalom i potpomognutom od lokalne vlasti, ali i toleriranom od nagodbenjačke politike središnje vlasti i politike, koji kroz mantru pozitivne diskriminacije, zaštite manjina, dvojezičnosti i tome slične političke podvale, zapravo snažno rashrćuje Istru u njenu identitetskom, političkom i duhovnom pogledu. E sad, je li se tako postiglo stanje društvene i političke svijesti u Istri koje bi moglo prihvati i tijekom nekog vremena uspješno proveсти Stazićevu inicijativu, mislim da muči mnoge političke aktere u Istri. I stvar nije, glede obiju inicijativa, bezazlena i bezopasna. Vidi li to itko tamo gore u političkom cirkusu?

PRATITELJ DOGAĐAJA STOLJEĆA ZA HRVATE I HRVATSKU

**PADRE FLAVIANO GIOVANNI
GUSELLA REKTOR JE SVETIŠTA
SV. LEOPOLDA U PADOVI I
RAVNATELJ ZAKLADE OPERE
– DJELA SV. LEOPOLDA**

Pace bene – mir i dobro, padre Flaviano. Prvi smo se put susreli na osnivanju Hrvatske zajednice u Padovi 2007. godine kad su započeli i službeni svibanjski Susreti Hrvata o blagdanu sv. Leopolda u Padovi i tada ste u svojoj dobrodošlici rekli: „Dobrodošli, dragi Hrvati, do našega zajedničkog svetca, sv. Leopolda. Jer on je više vaš nego naš iako je ovdje njegovo počivalište. Stoga ste vi dobrodošli i znam da je ocu Leopoldu jako draga da dolazite. Njegova je želja uvijek bila da mu kosti barem počivaju među njegovim narodom, ali stjecajem okolnosti nije se to moglo, on je pokopan ovdje. Zato vi dodite k njemu kad god možete i želite. Dobrodošli!“ Hvala, padre Flaviano na Vašoj gostoljubivosti i srdačnu gospodinstvu brojnim hrvatskim kulturnim i vjerskim programima tijekom punih

12 godina, a koji su se održali u Padovi. Nadajmo se i dalnjim susretima.

L: Možete li nam reći kad ste prvi put čuli za oca Leopolda Bogdana Mandića i kakav je dojam i svjedočanstvo ostavio na Vas osobno?

Padre Flaviano: Za oca Leopolda prvi sam put čuo od svog župnika u mom rodnom mjestu, na jugu padovanske provincije. Osobno je poznavao oca Leopolda i kod njega se isповijedao. Poslije smrti oca Leopolda postao je uvjereni širitelj glasa o njegovoj svetosti, šireći njegove sličice, medaljice i relikvije, potičući da mu se molimo kao zagovorniku u svakoj tjelesnoj i duhovnoj potrebi. Tijekom moga odrastanja produbio sam svoje poznavanje maloga hrvatskog kapucina čitajući neke njegove životopise. Taj jednostavan i skriven život, koji je Bog ispunio svojom milošću i ljubavlju, toliko me očarao da sam, kad sam s nepunih 25 godina osjetio da me Gospodin poziva na posvećeni život, postao franjevac kapucin i svećenik kao i on.

Jer otac Leopold bio je model i primjer jedne svetosti, jednoga velikodušnog i potpunog služenja braći koje je moguće svima, pa i u slučaju ograničene nadernosti, u poniznosti i jednostavnosti svakidašnjega života. Ne znam jesam li u tome barem malo uspio, na putu sam i toliko toga još stoji pred mnom.

L: Vi živate u Padovi i sigurno ste upoznali neke osobe koje su ga poznavale za života. Imate li koje zanimljivo svjedočanstvo s njim u svezi?

Padre Flaviano: Da, susreo sam i upoznao mnoge ljudi koji su poznavali i posjećivali oca Leopolda dok je još bio živ. Svi su mi oni svjedočili i potvrdili ono što sam već bio shvatio, dodajući ponekad neke zanimljive i dojmljive pojedinosti. Sada, 75 godina od smrti o. Leopolda, takvih živućih svjedoka ima jako malo.

L: Koja je danas Vaša funkcija ili služba s njim u svezi?

Padre Flaviano: Nakon moga svećeničkog ređenja 9. travnja 1983., iste

„Vrlo me raduje ta ideja da se otac Leopold proglaši ‘zaštitnikom hrvatskih iseljenika’, raspršenih po cijelom svijetu. On je doživio muku i bol življenja izvan svoje zemlje i daleko od svojih najdražih.“

godine kad je otac Leopold proglašen svetim, bili su mi povjereni razni zadaci. Do 1987. bio sam nastavnik književnosti i poslije ravnatelj našega sjemeništa u mjestu Thiene. Sljedećih devet godina, do 1996., bio sam župnik župe Presvetoga Otkupitelja u Veneciji. Potom sam do 2002. godine bio gvardijan samostana u mjestu Mestre. Od 2002. do danas (prošlo je već 15 godina!) odgovoran sam za Životno djelo sv. Leopolda, kao skup djelatnosti usmjerenih na upoznavanje i širenje karizme oca Leopolda. Tako sam ja, koji sam postao franjevac kapucin privučen sv. Leopoldom, najveći dio svoga posvećenog života proveo upravo u njegovoj službi. Tu službu obavljam s dubokom radošću, prepustajući se, zajedno sa subraćom i suradnicima, da nas upravo on vodi, pokazuje nam put, nadahnjuje nas što nam je činiti. Sve smo više uvjereni kako je ovaj naš sveti subrat za naše vrijeme vrlo suvremen dar i da ima još mnogo reći Crkvi i ljudima našega vremena. Vrhunac je moga služenja karizmi oca Leopolda bilo iznošenje na vidjelo i čašćenje njegova tijela u bazilici sv. Petra u Rimu, što se dogodilo po volji pape Franje, koji izražava veliku privrženost prema našem svetcu i njegovu načinu isповijedanja, kojim je darivao Božje milosrđe i oproštenje svima. To je svima poznato.

L: Već dvanaestu godinu, od 2007. godine, hrvatski se iseljenici u Italiji okupljaju svake godine u padovanskom Svetištu oca Leopolda, prigodom njegova blagdana 12. svibnja. Možemo li reći da su ti susreti u Padovi zbljžili naša dva naroda, a također molitvom i slavljenjem na tim susretima pridonijeli da se na poseban način čudesno ispunila želja oca Leopolda da mu kosti dođu među njegov narod?

Padre Flaviano: Susreti s hrvatskim vjernicima koji u velikom broju dolaze u posjet oca Leopoldu, kao i misna slavlja s Hrvatskom zajednicom Veneta zadnjih 12 godina, bili su mi vrlo korisni za upoznavanje jednoga naroda koji nisam poznavao i koji sam zavolio zbog njegove vjere, pobožnosti, privrženosti tradiciji i vlastitoj kulturi. Nakon čašće-

nja u Rimu, tijelo svetoga Leopolda bilo je moguće u travnju 2016. prenijeti u Zagreb te ove godine, prije mjesec dana, u Herceg-Novi i u četiri grada u Hrvatskoj, ispunjavajući tako želju Svetca i želju Crkve te mnogobrojnih vjernika. Otac Leopold svoje je rodno mjesto posjetio posljednji put 1927. godine prigodom smrti njegova brata Nikole, točno prije 90 godina.

L: Vi ste bili vjeran pratitelj dolaska tijela svetoga Leopolda u Zagreb pa kasnije ponovno u Hrvatsku i Crnu Goru. Tako se prošle godine dogodilo čudo da je, po odluci pape Franje, tijelo sv. Leopolda došlo u Zagreb, njegovu narodu. Možemo reći da je na taj način njegova želja ispunjena. To se ponovilo ove godine, u Zadru, Herceg-Novom, Dubrovniku, Splitu i Rijeci. Kako ste doživjeli njegov narod i cijelo to čudeno događanje?

Padre Flaviano: U ovim misionarskim i ekumenskim hodočašćima doživio sam kao pratitelj radost, čast i odgovornost, skrbeći o čašćenju, štovanju i nepovredivosti Svetčevih posmrtnih ostataka. Zahvaljujući Bogu te suradnji subraće i volontera Zelenoga križa, uvijek je sve išlo na dobro. Zatim, tu su neizmjerna duhovna dobra koja samo Bog zna i izvanredne manifestacije vjere, čuvstava i molitve. Vjernici koji čekaju satima da bi mogli častiti i dotaknuti urnu s relikvijama, sakramentalne ispovjedi, kad su se pojedine osobe u Crnoj Gori isповjedile prvi put nakon krštenja; obraćenja, raspoloživost na suradnju građanskih i državnih vlasti, u novoj klimi uzajamnoga povjerenja.

L: Svoje dojmove s hodočašćikoga puta s tijelom svetoga Leopolda, od Padove do Herceg- Novog i natrag, padre Flaviano iznio je u kapucinskom časopisu Portavoce, u članku „Svetci među nama ne prolaze uzaludno“. Prenosimo dio teksta:

„Dok pišem ove retke, još su mi uvijek u očima, umu i srcu izvanredne slike i iskustva, doživljeni od 14. do 19. rujna ove godine u pratnji časnih relikvija svetoga Leopolda u Herceg-Novi u Crnoj Gori i u četiri grada u Hrvatskoj. To je trajalo samo šest dana (možda premalo!), ali vrlo intenzivno. Svaka faza s posebnim karakteristikama i njijansama. Jedina konstanta u svakom gradu: mnoštvo ljudi koji strpljivo u redu čekaju onaj trenutak kratke stanke pored urne Svetca. Dodir, pogled, zaziv nutarnji ili prošaptan na rubovima usana, uzdah, suza. Kako zaboraviti procesiju ganutih vjernika u Herceg- Novom, koji su u tišini, iz parka gdje je otac Leopold bio izložen dan i po,

pratili tijelo svoga sugrađanina poznato-ga u cijelom svijetu do podnožja župne crkve i malog, skromnog kapucinskog samostana? Negdje u predvečerje zvon sa zvonika kapucina, radosno i sjetno istovremeno, stapao se kao jeka s molitvom i pjesmom kojima su se biskup, svećenstvo, redovnici, vjernici i stanov-nici njegova rodnoga mjesta oprštali od svoga svetca...

Kako zaboraviti drugi zvon, moćan i veličanstven, koji je sa zvonika u Zadru pratio najvažnije trenutke dolaska, prisutnosti i polaska tijela Svetca pomirenja iz toga grada? Ista blagdanska zvonjava zvona za doček ponovila se u Dubrovniku, Splitu i Rijeci. I zajedno s gradskim zvonima, produženi zvon samostanskih zvonika kao da je podsjećao kako je тамо, u skrivenom, ali djelatnom životu fratra kapucina, svjedoka Božjega milosrđa, svetost procijetala i sazrela. Mogao bih tako nastaviti pričati o mnogim drugim trenutcima koji su mi ostali utisnuti u pamćenju. Na kraju, ne mogu izostaviti neke dijelove pisma koje mi je uputio kotorski biskup mons. Ilija Janjić: 'Pri-sutnost je štovanih relikvija sv. Leopolda donijela u Herceg-Novi vedrinu, ozračje duhovnosti, molitve, zajedništva i surad-nje, kakva u tom gradu nije bilo gotovo četrdeset godina ili možda nikada na toj razini. Mnogobrojni vjernici koji su došli iskazati štovanje relikvijama iz Kotorske biskupije ili onih susjednih (Bar, Bosna i Hercegovina, Hrvatska, Albanija), mogli su moliti pred neraspadnutim tijelom sv. Leopolda i primiti milosti koje su im

nastavak na str. 25

X. SUKOB S IDEOLOŠKIM PROTIVNICIMA

Don Milorad DEFAR

„Lijepo je čuvati tajnu kraljeva, ali je slavno otkrivati djela Božja!“ (Tob. 12,7)

NAPOMENA: Zapis don Milorada Defara USPOMENE IZ NEOBIČNOG MOZAIKA BOŽJE PROVIDNOSTI dovršeni su i priređeni 1992. godine u Zagrebu, u godini međunarodnoga priznanja Republike Hrvatske. Jednu presliku teksta USPOMENE – po izričitoj želji gospodina Hrvoja Defara, brata don Milorada – prosljedila mi je prije nekoliko godina gospođa Marija Banko, pjesnikinja iz Tinjana (Jakovici). Gospodina Hrvoja Defara obavijestih o ideji da se fragmenti zapisa USPOMENA njegova brata svećenika objavljuju u „Ladonji“. (Tomislav Milohanić)

Iako su za burnih godina, nakon pada Rankovićeve diktature, Metohiju izbacili iz naslova, ona ipak ostaje djelom pokrajine. Iako je sva vlast bila u rukama „ugroženih“ Srba, od katolika su se bojali dvostrukim strahom: jer su katolici i još više jer su Albanci. Zato im nisu bile dovoljne nikakve odmazde protiv njih. Ranković je sa svojom Udbom do 1966. g. prevršio svaku mjeru terora, što mu je i donijelo pad, a za Albance doslovno oslobođenje. Na kakve su sve nečovječne mjere protiv svojih susjeda – „neprijatelja“ bili spremni ti monstruozni ljudi, govori i primjer sa starcem od 65 godina, koji nije imao oružje, ali je morao stvoriti pušku. I kad je mislio da će se oficir UDBA-e smilovati na njegove godine, morao se po mokrom kestenovom stupu popeti do vrha, naočigled prisutne djece, susjeda i prolaznika, a čovjek je bio od poznate i ugledne obitelji. I među katolicima je, nažalost, bilo kukavica i slabića, koji nisu prezali od uloge špijuna da bi sačuvali svoju kožu. Poznavajući tu slabost, UDBA nikada nije uzimala druge svjedočke za optužbe protiv svećenika, nego bi uvijek koristila ljude, koji su se sami ogriješili. Pošto bi ga natjerali da svjedoči na sudu protiv svoga svećenika, našli bi mu poslije još materijala te ga

račovječena odbacili i osudili. Ova đavolska kampanja nije mimošla ni mene, bosanskoga Istranina Milorada, iako sam prije ili kasnije u svemu raspoznavao prst Božji. Tako prigodom moga dolaska u Gusinje i prijavljivanja u stanici milicije nema one uobičajene arogancije i zahtjeva da što prije napustim pograničnu zonu. Meni sam komandir kaže: „Dobro, Milorade, možeš ići i obaviti svoju dužnost, ali se nemoj zaboraviti javiti kad budeš odlazio!“ Isti je taj komandir kasnije, kad im postade jasno zašto sam došao u Gusinje, poduzimao sve da bi me natjerao da napustim Gusinje. Umjesto mene, međutim, morao ga je napustiti on jer po sudu njegova šef iz Ivangradu bilo bjelodano kako tjeranje maka na konac ide samo u korist „gusinjskoga frata“. A istoga je već dvaput zaštitio predsjednik Crne Gore Blažo Jovanović osobno. Igrala je, dakako, svoju ulogu i okolnost što sam bio „stranac“ pa bi mogla „pući sramota“. Stara je i poznata crnogorska ocjena o temeljnoj ljudskoj karakteristici – poštenju i čoštву, kojom se služio u svojoj administraciji knjaz Nikola: „Boga se boji i čovjeka se srami!“ No i Blažo i njegov službenik u Ivangradu bijahu djelomice barem još ljudi stare škole koji su, koliko-toliko, držali do te uzrečice, ne obazirući se na nove principe koji su bili čista negacija svega pozitivnoga u čovjeku. Muslimanski, pak, kadar na Kosovu bilo je mnogo lakše pridobiti za anti-vjersku borbu jer je višestoljetni islamski antagonizam prema kršćanstvu bio samo jačim poticajem protiv crkvenoga djelovanja. Moj jednogodišnji boravak u Đakovici i nesmetani pohodi i prijave u Gusinju upućuju na zaključak da su moje istarsko podrijetlo, bosanski govor i samo ime Milorad na određeni način odigrali svoju ulogu. Lukavci su sve o meni znali jer su njihovim kanalima za mnom isle sve informacije od Bosanskoga Broda, Istre, Zagreba i vojske do Đakovice.

Borba protiv pastoralnoga rada u školi

U Gusinju sam strogo pazio da s vjeronaukom završim na vrijeme kako učenici ne bi zakasnili u školu. Iza vjeronauka

je, međutim, jedna djevojčica išla svojoj tetki i zakasnila u školu. Kad je učitelj upitao gdje je bila, mala je rekla: „Kod frata!“ Učitelj musliman i komunist otada je svu svoju sposobnost usmjeravao na to da me ustraši i sprječi u mojem pastoralnom djelovanju. Spomenuti je učitelj u svom bijesu najprije žestoko pred cijelim razredom napao moj postupak te počeо djecu ispitivati gdje, kada i kako ih učim. Misleći da će ja podvući rep i šutjeti, svoju je galamu opravdao obrazloženjem da nisam imao što jesti, ali da će me oni već otpraviti otkuda sam i došao. Već je sutradan za vrijeme vjeronauka došao direktor osmogodišnje škole s još dvojicom nastavnika da se osobno uvjeri. Odmah se uvjerih da direktor nema pojma o „Zakonu o vjerskim zajednicama“ jer je nekoliko puta ponavljaо: „Koliko je meni poznato...“ Trudio se vrlo pristojno rastumačiti i uvjeriti me da nemam pravo poučavati, a najmanje školsku djecu. Kako ih nisam imao kamo uvesti u svoju sobu, a ni stolice nisam imao, skoknuo sam po Zakon. Kad ga pročitaše, direktor morade priznati da jest zakon takav, ali da će se to pitanje raspraviti. Rastadosmo se prijateljski: ja uvjeren u svoj stav, oni u svoj. I dok sam ja nastavio do 12 sati s vjeronaukom, oni su otišli predsjedniku općine, koji mi po kuriru pošalje poziv da odmah dođem radi nekoga „saopštenja“. Za svaki slučaj stavih Zakon u džep i spustih se u Gusinje. Predsjednik, fin i pristojan čovjek, možda koju godinu od mene stariji, izvijesti me na ljubazan način da je od škole došla prijava kako djecu podučavam vjeronauku. Drugi dan učitelj reče djeci, a oni meni prenesoše: „Mi vam ne možemo braniti da vas frat uči jer on ima iza sebe zakon, ali što vam treba da vas on uči...“ Na tome, dakako, nije završilo. Komandir policije postavio si je zadatku da upotrijebi sva sredstva kako bi me uhvatio u stupicu. I službenik SUP-a, koji mi je izdao novu osobnu iskaznicu bez savjetovanja, morao je opravdati svoj postupak, a učinio je to jednostavnim riječima: „A što da pitam? Drug donio propisane dokumente: odjavu iz Đakovice i ličnu kartu, ime mu Milorad, rođen u Bosanskom Brodu, a ja nisam dobio

nikakvo uputstvo da ne smijem bez višeg organa popu izdati ličnu kartu za pograničnu zonu!"

„Sve su to laži i klevete!“

Iste zime, kad se dogodila kobna tragedija i kad su život izgubile tri župljanke, i za mene se rogonja pobrinuo na svoj način. Poslao mi je službenike porezne uprave da mi popišu stvari jer nisam platio porez na čisti prihod od svoga „činodejstva“, koji su oni procijenili ništa manje nego 50.000, a kad sam se žalio, dodaše još 10.000. Kad dođoše, prvo su tražili: „Gdje ti je biciklo?“ Kad im rekoh da je u Pazinu, samo su se pogledali, a ja im dodatao: „Da je i tu, ne biste ga smjeli pisati jer to nije moja svojina nego biskupskog ordinarijata.“ „A gdje ti je harmonika?“ „E, nju sam vratio tati jer mu treba!“

„A, gdje držiš zlato i srebro?“ Morao sam im se nasmijati. Kad vidješe da nema ništa od onoga čemu su se nadali, počeše popisivati garderobu, obuću i posteljinu, dok nisu po svome računu sastavili svotu od 15.000. Odmah nakon toga po svim su frontovskim jedinicama, u kojima je bio i jedan katolik, razvezali svoju propagandu: „Mi se borimo za napredak i civilizaciju, čemu se religija protivi, a vi zidate milionsku palaču popu, koji vas guli i vara!“ Bilo je još sličnih kritika, ali je za ono vrijeme daleko vrjednije spomenuti da je predstavnik kotara iz Ivangrađa bio „duboko razočaran i uvrijeđen“ nastupom predstavnika omladinaca za selo Dolju. Neobično sposoban i bistar Tomo Vukelj Deda sa svojih je nekoliko rečenica bacio u vodu sve protivničke bljezgarije. Kad se, naime, javio za riječ, izaslanik je kotarske organizacije mislio da će podržati njegove stavove. A ovaj će: „Stariji naraštaj ne samo da vjerom ne ometa rad omladine nego niti zna niti vjeruje čvrsto koliko mi mlađi!“ Diskusija je pokazala odlučnost katoličkih omladinaca. I kad je jednove neki Ivangrađanin rekao da bi ga izbacio iz omladinske organizacije, ovaj mu je odgovorio: „Onda ne samo mene nego sve nas jer mi svi idemo u crkvu!“ Razumljivo da je za sve pala krivnja na ‘frata’, ali se opet našao junak koji je sve to nazvao pravim imenom: „Sve su to laži i klevete!“ Od popisa mojih stvari nije bilo ništa jer sam ja sve s oltara oglasio i izrazio nadu da će naći jednu debelu kabanicu da se prije Božića ne smrznem. Vjernici su za nekoliko dana skupili za sav moj „dug“. Na polnočki toga Božića nije bilo mjesta za sve u crkvi, a pjevalo se iz svega grla. Svoju su vjeru, osobito mladi, potvrdili poljupcem Mladoga Kralja, što postade vjernicima najdražim činom uz polnočku. Stotinjak ljudi na sv. pričesti. Nezapamćena je zima nastupila iza Nove godine, a snijeg navalio tek u veljači. Od velika snijega nije desetak dana ni pošta dolazila. Jedne je večeri u 11 sati počela i cijeli sat svirala sirena, pozivajući ljude na oprez od snježnih lavina. Tih su dana lavine pod albanskim granicom smrvile nekoliko kuća i ljudi u njima, a i u Gusinju su stradale neke starije kuće, zbog slaba krova. Sirena, pak, koju nisam čuo od svršetka rata 1945. g. tako me izbezumila da sam se tresao kao prut i zubima cvokotao kao za rata. Budući da je to potrajal, nakon toga osjećao sam se isprebijano.

nastavak sa str. 23

jako potrebne. Predstavnici civilne vlasti i svih državnih i općinskih službi uključenih u organizaciju bili su pretežito pravoslavni. Svi su dali izvanrednu podršku. Takva razina suradnje s civilnim vlastima za nas je bila neočekivana novost, s obzirom da smo navikli na postkomunistički i antikatolički mentalitet. Može se mirne duše reći da je i to jedno čudo oca Leopolda. Za našu biskupiju, koja je „malo stado“, bili su to najvažniji dani ovoga stoljeća: za nas, za sve naše vjernike to je događaj nenadmašne važnosti. Ima mnogo skrivenih čuda koja su se u ta dva dana dogodila po ocu Leopoldu i mnogi duhovni plodovi još sazrijevaju. Svetci se pojavljuju u Božjem narodu kao dar Duha koji ih podiže da bi nas njihovim primjerm tješio, jačao, ispunio svojom radošću. Zahvaljujemo Svemuogućemu i *blagoslovljenoj Gospodarici* što se i u ovoj prigodi po Ocu Leopoldu, na njegov ponizan i tih način, očitovalo beskrajno Božje milosrđe koje želi sebi privući sva svoja stvorenja.“

L: Sveti je Leopold rekao: „Bog je lijek i liječnik.“ Predložili ste da ga se proglaši zaštitnikom protiv tumora, što je dobro i jako potrebno. Ali postoji još jedan prijedlog koji se rodio baš tu, u susretima iseljenih Hrvata u Svetištu sv. Leopolda u Padovi. Hrvatski je narod stoljećima iseljenički narod koji je teško živio pod raznim režimima i u siromaštvu. I svaki hrvatski iseljenik odlazeći iz Domovine, nikad ne zaboravlja svoj dom, svoju rodnu grudu i živi s čežnjom da se opet kući vrati. Isto kao i sv. Leopold. Stoga danas, kad u dijaspori živi oko 4 milijuna Hrvata, a upravo se događa novi veliki val iseljavanja, postoji želja da se baš sv. Leopolda proglaši zaštitnikom i zagovornikom hrvatskih iseljenika. Možemo li ga i tu zamoliti za pomoć? Što Vi mislite o tome?

Padre Flaviano: Da, zajedno sa skupinom liječnika i vjernika zamolili smo biskupa u Padovi da na razini Talijanske biskupske konferencije bude promicatelj toga postupka. Taj je postupak da sveti Leopold bude zagovornik oboljelih od tumora zastao posljednjih nekoliko mjeseci. Nedavno sam, početkom listopada, ponovno razgovarao s biskupom u nadi da se postupak nastavi. Postoji veliko iščekivanje i velika želja da se to dogodi. Vrlo me raduje ta ideja da se sveti Leopold proglaši „zaštitnikom hrvatskih iseljenika“, raspršenih po cijelom svijetu. On je doživio muku i bol življena izvan svoje zemlje i daleko od svojih najdražih. Ali istovremeno je živio radost i ljepotu integracije, osjećajući se doma i u Venetu i Padovi. Voljen, cijenjen, od svih tražen, od svih kategorija ljudi, kao prijatelj i svetac, vjeran drug na putovanju i moćan zagovornik kod Boga. Bio je čovjek „most“ između Istoka i Zapada, rušio je predrasude, ograde i barijere, ali je poštivao bogatstva i osobitosti svakoga naroda i nacije. Bio je čovjek širokih, ekumenskih vidika, mogao je zagrliti sve jer je u svakoj osobi video dijete Božje i želio je da Crkva bude „jedna“: jedan ovčinjak i jedan pastir. Bila je to najveća želja i strast čitavoga njegova života. Koliko je za to molio, trpio i prikazivao! Živio je u tijesnoj ciliji, ali njegovo je srce grilo svijet, sve ljude svake rase i kulture. Zidovi nisu ograničavali snagu njegove ljubavi. Bio je div Kristove ljubavi, svjetionik božanskoga milosrđa koji i dalje osvjetljuje i grijе, koji može raspršiti tamu, zagrijati srca, uliti povjerenje i hrabrost, ljubav i solidarnost, bratstvo i podršku.

Iz svih ovih lijepih misli i poruka jasno je vidljivo kako je padre Flaviano od „priateljevanja“ s ocem Leopoldom, slijedeći njegov nauk, postao prijatelj Hrvata i Hrvatske. Mnogi su Hrvati u svijetu stekli dobre prijatelje, zagovornike svoje domovine, i pronijeli glas o Lijepoj Našoj. I za kraj jedan mali, velikodusni iskaz padre Flaviana koliko se prijateljski zbljazio s hrvatskim narodom: „Kad sam video u Zagrebu u Katedrali i Dubravi koliki se narod danima okuplja oko tijela sv. Leopolda i s poštovanjem, ponosom i ljubavlju iskazuje radost što je konačno ‘došao’ kući ‘među svoj narod’, toliko sam bio ganut, do suza, da bih bio najradnije da ostane sa svojim narodom.“ Iako to nije moguće, lijepo je to čuti. Velik je to i prijateljski iskaz. Hvala, padre Flaviano! Dobrodošli i Vi u Hrvatsku i uvijek će hrvatski narod dolaziti u Padovu.

Hrvatski istarski preporoditelji

Josip Ribarić (II. dio)

Ocenjujući njegovo djelovanje, prof. dr. sc. Božidar Finka je zapisao: „Ribarićeva je raznolika zainteresiranost i angažiranost (kulturna, prosvjetna, znanstvena, nacionalna, društveno-politička) osigurala da mu ime nadživi dnevne prolaznosti i da bude upisano u hrvatsku povijesnicu.“

Po završetku rata vraća se u Kastav. Slijede za njega teški dani: kapitulacija Austro-Ugarske Monarhije i dolazak talijanskoga okupatora. Ni Ribarić nije bio pošteđen njihova gnjeva, stoga je naredeno njegovo uhićenje. Zbog zdravstvenih razloga – teške upale pluća – nije odveden u internaciju, već je zatočen u vlastitome stanu i čuvan pod stražom. Ipak, takva situacija nije dugo trajala i uslijedilo je za Ribarića veoma veliko priznanje u političkome smislu. Naime, tadašnja ga je vlast Kraljevstva SHS pozvala da sudjeluje u njezinu izaslanstvu na Mirovnoj konferenciji u Parizu, i to kao stručnjak za istarske prilike. Stoga krajem siječnja 1919. g. odlazi u Pariz i djeluje u okviru etnografske sekcije kojoj je na čelu bio dr. Jovan Cvijić. Plod je toga rada bio objavljen članak *L'Istria*, čiji su koautori, uz Ribarića, bili Ferdo Šišić i Nikola Žic. Ribarić je u međuvremenu sklopio brak sa Zorom rođ. Podmenik s kojom se po povratku iz Pariza u kolovozu 1919. g. seli u Maribor, gdje je djelovao kao profesor klasične gimnazije. Predavao je Hrvatski ili srpski jezik i književnost, i to ne samo u spomenutoj srednjoj školi, nego i u svim tadašnjim mariborskim srednjim školama: u realci, u muškoj i ženskoj učiteljskoj školi časnih sestara, na trgovackoj akademiji i u voćarsko-vinogradarskoj školi. U Mariboru je ostao nepunih šest godina i ondje su rođena sva njegova djeca: 1920. g. rođena je kći Vlasta, dvije godine kasnije kći Jelka, a 1924. g. sin Ljubomir. U slovenskoj je sredini Ribarić djelovao veoma informativno ne samo za svoje đake nego i za širu publiku: upoznavao ih je s hrvatskom poviješću, osobito onom kulturnom, primjerice, sa stvaralaštvom tada zabranjenoga hrvat-

skog pisca Miroslava Krleže, na čemu mu je u kasnijom dobi javno zahvalio njegov nekadašnji đak dr. Bratko Kreft, inače ugledni slovenski kulturni djelatnik i pisac. Takoder, Ribarić je u tamošnje pučko sveučilište pozivao ugledne hrvatske kulturne djelatnike, a nerijetko je i sam za širu publiku držao predavanja o hrvatskim i srpskim književnicima. Zašlo je za oslobađanje Augusta Cesara koji je tada bio zatočen u Mariboru. Bio je sudionik više akcija značajnih s kulturnoga aspekta, primjerice, osnivanja mariborskoga „Slovenskog gledališća“.

Oduvijek je gajio hrvatske nacionalne osjećaje

Djelatnost je proširio i u političko-socijalne sfere. Tako je osnovao i „Jugoslavensku maticu“, na čijemu je čelu bio sve do 1925. godine. Cilj je toga društva bio pomoći mnoštvu hrvatskih i slovenskih izbjeglica iz krajeva koji su u to doba bili pod talijanskom okupacijom. S tim u skladu, bio je i predsjednik „Dijaškoga odbora“, koje je zbrinjavalo i brinulo o stotinu šezdeset đaka iz primorskih krajeva. Bio je i potpredsjednik „Jadranske straže“. Naravno, akcije koje je poduzeo priskrbile su mu znatne simpatije đaka, kao i širega pučanstva, što će mu biti najočitije iskazano u trenutku pristizanja vijesti o njegovu premještanju. Naime, Ribarić je oduvijek gajio hrvatske nacionalne osjećaje, koje je iskazivao i u političkome smislu. Pristajući uz Hrvatsku seljačku stranku Stjepana Radića, namjeravao se kandidirati na izborima 1925. g. na listi navedene stranke. No, kako ona u Mariboru nije istaknula svoju kandidacijsku listu, Ribarić se poslužio lukavstvom i u dogоворu s hrvatskim prvacima iz Zagreba odlučio istaknuti kandidaturu na opozicijskoj listi Ljube Davidovića za sjeveroistočnu Sloveniju. Uvjeren da neće proći na izborima, nastojao je svoju popularnost iskoristiti barem za smanjivanje uspjeha liste vladajućih. Plan mu je uspio i vladajući su izgubili dva mjesta, što je dovelo do njihova slabljenja. Stoga se vladajući Pašić-Pribičevićev režim odlučio grubo obračunati s Ribarićem: premješten je u Leskovac u Srbiji. Tom su odlukom

srednjoškolci revoltirani pa su stupili u jednodnevni štrajk, a iste su se večeri okupili ispred Ribarićeve kuće u znak podrške. Svejedno, na odluku o premještanju nisu mogli utjecati i Ribarić s obitelji odlazi u novu sredinu. No, sreća ga je vrlo brzo poslužila: nakon nekoliko mjeseci Pribičević prestaje biti ministar prosvjete, a Ribarić se vraća u Ljubljana gdje ostaje još četiri godine.

Talijanski mu okupator oduzima putovnicu, ali Ribarićevo se djelovanje nije moglo zaustaviti

Na molbu Spinčića, Luginje i velikoga župana u Karlovcu Jurja Kučića, krajem 1929. g. ponovno dolazi u Kastav kako bi ondje, na samoj granici, pozitivno djelovao na tamošnje stanovništvo. Unatoč tome što mu je talijanski okupator oduzeo putovnicu, Ribarićev se djelovanje nije moglo zaustaviti. Tako je njegova kuća bila prvo utočište prebjezima iz Istre ka središnjoj Hrvatskoj. U Kastvu je postao ravnatelj Učiteljske škole te je imao veću mogućnost djelovanja u pružanju boljih životnih uvjeta đacima, primjerice, u đačkoj kuhinji, u kojoj su se prehranjivali svi đaci uz minimalnu naknadu. Ukrzo je ta školska zajednica – upravo zahvaljujući Ribariću – postala okosnica cijelokupnoga društvenog života Kastva, preuzevši ulogu Čitaonice: od organiziranja koncerata do kazališnih priredbi za djecu i odrasle. U Kastvu je sudjelovao u osnivanju Nabavljačke zadruge, a bio je član i njezina Upravnoga odbora. Politička se situacija u zemlji odrazila i na Ribarićev boravak u Kastvu, pa se tako Sušak i prostor istočno od njega u istarskim okvirima smatrao neprijateljskim zbog pristajanja uz beogradsku vlast. Stoga se Ribarićev odlazak 1935. g. na proslavu stogodišnjice hrvatske himne u Hrvatsku čitaonicu na Trsatu smatrao grijehom, što je izazvalo neprijateljstvo u istarskim krajevima. Usto, došlo je i do promjene zakona o

upisu u škole, što je u konačnici dovelo do zatvaranja Učiteljske škole u Kastvu 1937. godine. Uslijedio je premještaj u Petrinju gdje je Ribarić djelovao od 1938. do 1940. godine. Zadatak koji je pred njega postavljen bio je zatvaranje tamošnje Učiteljske škole u kojoj je zbog štrajka đaka neko vrijeme bila obustavljena nastava. Zadatak nije bio u skladu s Ribarićevim karakterom: učinio je suprotno od onoga što se od njega tražilo te je za kratko vrijeme škola ponovno oživjela. U to je doba Ribarićeva obitelj zbog školovanja djece živjela u Zagrebu, stoga ga premještaj iz Petrinje onamo nije zasmetao. U Zagrebu postaje ravnatelj Učiteljske škole. Samim dolaskom na tu dužnost postavio si je velike zadatke: osnutak internata za đake, organizaciju školske kuhinje i dnevnoga boravka za đake putnike, održavanje vježbi praktične poljoprivrede u školskome vrtu te podizanje nove školske zgrade na periferiji. No, politika se opet uplela i Ribarićeve su zamisli ostale neostvraene. Počeo je Drugi svjetski rat, a nova vlast nije u njega imala povjerenja, pa je 1942. g. namješten u Sveučilišnoj knjižnici, a dvije godine kasnije umirovljen. Navodno je bilo planirano njegovo otpremanje u logor, ali ga je od toga spasio sam nadbiskup Alojzije Stepinac. Ne bi li pomogao stanovništvu, aktivirao se u opskrbi građana prehrambenim proizvodima preko Nabavljачke zadruge, kojoj je u periodu 1942. i 1943. g. bio predsjednik.

Riječ 'Istra' bila mu je jedna od najdražih, najuzvišenijih i najpoetskih riječi

Po završetku rata Ribarićevo je djelovanje tijekom okupacije označeno kao kvislinski, stoga mu je bila uskraćena mirovina. Godine 1947. g. bio je čak u istražnom zatvoru; iako optužnica protiv njega nije bila podignuta, mirovinu nije dobio. Iduće je godine uslijedio poziv da kao profesor dođe raditi u novoosnovanu Hrvatsku klasičnu gimnaziju Biskupskoga sjemeništa u Pazinu, čemu se Ribarić rado odazvao. U rujnu 1950. vraća se u Zagreb radeci kao suradnik u pripremi velikoga *Rječnika hrvatskoga ili srpskog jezika*. Ondje umire 21. kolovoza 1954. godine. Ocjenjujući njegovo djelovanje, prof. dr. sc. Božidar Finka je zapisao: „Ribarićeva je raznolika zainteresiranost i angažiranost (kulturna, prosvjetna, znanstvena, nacionalna, društveno-politička) osigurala da mu ime nadzivi dnevne prolaznosti i da bude upisano u hrvatsku povijesnicu.“ Valja ga uvrstiti i u red najznamenitijih Istrana, o čemu svjedoči napis *Istarske Danice* iz 1975. g.: „Prof. Josip Ribarić pripadao je među one poletne i plemenite ljudi koji su nježno, postojano i duboko u srcu nosili čitav život ljubav prema svojem užem zavičaju. Njemu je riječ 'Istra' bila jedna od najdražih, najuzvišenijih i najpoetskih riječi.“

KATEKIZAM KATOLIČKE CRKVE

UČENIK u Crkvi prima vlastito ime

1717 Blaženstva ocrtavaju lice Isusa Krista i opisuju njegovu ljubav; izražavaju poziv vjernika pridruženih slavi njegove Muke i Uskrsnuća; osvjetljuju djela i stavove svojstvene kršćanskom životu; to su paradoksalna obećanja koja u nevoljama podržavaju nadu; navještaju blagoslove i nagrade koje učenici tajanstveno već unaprijed kušaju; najprije su ostvarena u životu Djevice Marije i svetaca.

1816 Kristov je učenik dužan ne samo sačuvati vjeru i od nje živjeti nego je i ispovijedati, za nju otvoreno svjedočiti i širiti je: „Treba da sví budu pripravni priznati Krista pred ljudima i slijediti ga na putu križa za vrijeme progona, bez kojih Crkva nije nikada.“ Služenje i svjedočenje vjere nužni su za spasenje: „Tko god se prizna mojim pred ljudima, priznat će se i ja njegovim pred Ocem, koji je na nebesima. A tko se odreće mene pred ljudima, odreći će se i ja njega pred svojim Ocem, koji je na nebesima.“ (*Mt 10,32-33*)

2156 Sakrament krsta dijeli se „u ime Oca i Sina i Duha Svetoga“ (*Mt 28,19*). U krštenju ime Gospodnje posvećuje čovjeka i kršćanin u Crkvi prima vlastito ime. To može biti ime nekog svetca, tj. učenika Kristova koji je živio u primjerenoj vjernosti svome Gospodinu. Zaštita svetčeva pruža mu primjer ljubavi i osigurava zagovor. „Krsno ime“ može također izražavati neko kršćansko otajstvo ili kršćansku krepost. „Roditelji, kumovi i župnik neka se brinu da se ne dade ime tuđe kršćanskom osjećaju.“

2233 Postati Isusovim učenikom znači prihvati poziv i pripasti *Božjoj obitelji*, provodeći život u skladu s njegovim načinom življenja: „Tko god vrši volju Oca mojega koji je na nebesima, taj mi je brat i sestra i majka.“ (*Mt 12,49*) Roditelji će prihvati te radosno i zahvalno poštovati ako Gospodin kojemu od njihove djece uputi poziv da ga slijedi u djevičanstvu radi Kraljevstva, u posvećenom životu ili u svećeničkoj službi.

2427 *Ljudski rad* proizlazi neposredno od osoba stvorenih na sliku Božju i pozvanih produžiti, jedni s drugima i jedni za druge, djelo stvaranja, ovladavajući zemljom. Rad je, dakle, dužnost: „Tko neće raditi, neka i ne jede.“ (*2 Sol 3v,10*) Rad časti Stvoriteljeve darove i primljene talente. On može biti otkupiteljski. Podnoseći mučan trud rada u jedinstvu s Isusom, zanatljom iz Nazareta i raspetim na Kalvariji, čovjek na neki način surađuje sa Sinom Božjim u njegovu otkupiteljskom djelu. On se iskazuje učenikom Kristovim noseći križ, svaki dan, u djelatnosti koju je pozvan obavljati. Rad može biti sredstvo posvećenja i prodahnjivanje zemaljskih stvarnosti Duhom Kristovim.

2470 Kristov učenik prihvata „živjeti u istini“, to jest u jednostavnosti života sukladno primjeru Gospodinu i ostajući u njegovoj istini. „Reknemo li da imamo zajedništvo s njime, a u tami hodimo, lažemo i ne činimo istine...“ (*1 Iv 1,6*)

2475 Kristovi učenici „obukli su novoga čovjeka stvorena po Bogu u pravednosti i svetosti istine“ (*Ef 4,24*). „Odbacivši laž“, oni trebaju „odbaciti od sebe svaku vrstu zloće i svaku vrstu lukavštine, licemjerja, zavisti i svaku vrstu klevetanja.“ (*1 Pt 2,1*)

2544 Isus učenicima nalaže da ga pretpostave svemu i svima i predlaže im da se „odreknu svega što posjeduju“ (*Lk 14,33*) poradi njega i Evangelja. Malo prije svoje muke daje im za primjer siromašnu udovicu iz Jeruzalema koja je, od svoga siromaštva, dala sve što je imala za življjenje. Zapovijed nenavezanosti na bogatstvo obvezatna je za ulazak u kraljevstvo nebesko.

2611 Molitva iz vjere nije tek u tome da se govori „Gospodine, Gospodine“, već da se uskladi srce da ispunja volju Očevu (*Mt 7,21*). Isus poziva učenike da u molitvu uključe tu skrb oko suradnje s božanskim naumom.

2791 Zato usprkos podjelama kršćana molitva „Očenaš“ ostaje opće dobro i hitan poziv svim kršćanima. U zajedništvu s Kristom po vjeri i krštenju oni moraju sudjelovati u Isusovoj molitvi za jedinstvo njegovih učenika.

2844 Kršćanska molitva ide sve do *opraštanja neprijateljima*. Preobražava učenika suočujući ga njegovu Učitelju. Opraštanje je vrhunac kršćanske molitve; samo srce, uskladeno s Božjom samilošću, može primiti dar molitve. Opraštanje također svjedoči da je u našem svijetu ljubav jača od grijeha. Nekadašnji i današnji učenici daju to Isusovo svjedočanstvo. Opraštanje je osnovni uvjet pomirenja, kako djece Božje s njihovim Ocem, tako i ljudi međusobno.

Znanstveni skup o 70. obljetnici uspostave „Pazinske administrature“ i 40. obljetnice ujedinjenja Istarske crkve

Priopćenje za medije

Porečka i Pulaska biskupija znanstvenim skupom u Pazinu 20. listopada 2017. te svećanim misnim slavljem u Poreču, 21. studenoga 2017. godine želi svečano obilježiti i Bogu zahvaliti za 70. obljetnicu uspostave Pazinske administrature, 40. obljetnicu ujedinjenja Istarske crkve te prisjetiti se mons. dr. Dragutina Nežića, prvog biskupa ujedinjene Istarske crkve.

70. obljetnica uspostave Pazinske administrature. Nakon završetka II. svjetskog rata te pariškog mirovnog ugovora Sveta Stolica, kako bi omogućila ponajprije duhovnu skrb vjernicima, osniva administratore i imenuje administratore za područja gdje su se izmijenile državne granice. Tako je imenovala apostolskog administratora za područje Tršćansko-koparske biskupije koji je bio pod upravom jugoslavenske vlasti. Prvi pazinski administrator trebao je biti mons. dr. Jakov Ukmarić, koji je stradao od komunističkih vlasti na krvavoj krizmi u Lanišću, a v.l. Miroslav Bulešić nožem ubijen. Nakon mons. Franca Močnika, koji je bio dva mjeseca administrator, Sveta Stolica je za hrvatski dio Tršćansko-koparske biskupije imenovala 21. studenoga 1947. godine mons. dr. Dragutinu Nežiću, svećenika zagrebačke nadbiskupije. Mons. Nežić došao je u Pazin 25. studenoga 1947. te je sljedećeg dana ispravu o imenovanju predočio preč. Boži Milanoviću i Leopoldu Jurci. Pazinska administratura prestat će s postojanjem bulom „Prioribus saeculi“, koja je izdana 17. listopada 1977. te će biti pripojena Porečkoj biskupiji.

40. obljetnica ujedinjene Istarske crkve. Bulom „Prioribus saeculi“ ostvaren je višestoljetni san vjernika hrvatskog dijela Istre da napokon budu jedno. Tako ujedinjena Crkva u Istri postaje jedno i s Crkvom u Hrvatskoj. Mons. dr. Dragutin Nežić prepoznao je u toj Papinoj odluci silan njezin doseg za sve vjernike na području Istre i zato se svojski založio sa suradnicima oko svećane proslave zajedništva Crkve u Istri koja se ostvarila 8. i 9. travnja 1978. godine u Poreču.

Mons. dr. Dragutin Nežić, prvi biskup ujedinjene Istarske crkve. Ključna crkvena osoba u Istri od jeseni 1947. bio

je mons. Nežić, najprije kao pazinski administrator, potom kao administrator te rezidencijalni biskup Porečke i Puliske biskupije, sve do umirovljenja 1984. godine. Mons. Nežić dolaskom u Istru, uz pomoć svećenika koji su ga radosno primili, započinje svoj višedesetljetni rad. U teškim vremenima za Crkvu i njezine pastire, biskup Nežić obilazi svećenike i vjernike, podržava ih, hrabri i povezuje. Drugi vatikanski koncil je dao jedan novi zamah, napose na pastoralnom području, a biskup Nežić i sam kao koncilski otac, te smjernice provodi prvenstveno na nekoliko područja: području obnove liturgije, odnosa Crkve i medija, poimanju Crkve i odnosa Crkve prema znanosti. Na tim zasadima nastali su brojni postkoncilski projekti Crkve u Istri.

Osim redovitog pastoralnog rada, biskup Nežić istinski se zalagao za uspostavu redovite crkvene uprave u Istri pod vodstvom jednog biskupa; stvaranju Riječke metropolije, te organiziraju dekanata i župa na čemu i danas počiva pastoralni rad u našoj biskupiji. Svoj pastirski rad povjeravao je zagovoru v.l. Miroslava Bulešića, svećenika i mučenika, te 1956. godine započinje dijecezanski postupak za proglašenje blaženim i svetim v.l. Miroslava, kojeg je poznavao iz rimskih dana. Mnoge započete projekte nastaviti će njegovi nasljednici, a neke i dovršiti. Zasigurno najveća zasluga, nakon pape Pavla VI., za ujedinjenje Istarske crkve pripada biskupu mons. dr. Dragutinu Nežiću.

OPŠIRNIJE O ZNANSTVENOM SKUPU U IDUĆEM BROJU!

POČAST DOMOVINI I MONS. BOŽI MILANOVIĆU U KRINGI

U Kringi je svetom misom i polaganjem vjenca i svjeća uz spomen-ploču na rodnoj kući Bože Milanovića obilježen Dan sjećanja i obljetnica rođenja zasluznoga istarskog svećenika (10. 10. 1890.).

Na misi se, koju je predvodio župnik Stipan Bošnjak, okupilo mnoštvo vjernika, a zamjetna je bila i nazočnost većega broja gostiju, među kojima i predstavnika udruga *Hrvatska Istra i Braće hrvatskoga zmaja*, više članova Hrvatske demokratske zajednice iz susjednih općina, kao i saborskoga zastupnika Antuna Klimana. Župnik je na kraju mise predstavio okupljenima životopis svećenika, javnoga djelatnika i hrvatskoga rodoljuba Bože Milanovića, s naglaskom na njegovo veliko prijeratno i ratno antifašističko djelovanje, potom i na njegovo prohrvatsko djelo u vrijeme međunarodnoga utvrđivanja granica (Pariška konferencija) između Italije i Jugoslavije, kao i na njegov strpljiv vjernički, odgojni, obrazovni i demokratski angažman, u uvjetima poslijeratnoga, jedva snošljivoga komunističkog pritiska prema Crkvi, svećenstvu i vjernicima.

Nakon mise okupljeni su se u povorci, predvođenoj hrvatskom i papinskom zastavom, uputili prema rodnoj kući B. Milanovića. Nakon polaganja vjenca i svjeća i kratke molitve za dušu pokojnika, skupu se obratio i Mario Sošić, uime Družbe hrvatskoga zmaja, koja posebno njeguje djelo i spomen na mons. Božu Milanovića, a koja je pred sedam godina izradila i postavila njegovu brončanu bistu u spomen-parku u središtu Kringe, kao i sudjelovala u izradi i postavljanju

spomen-ploče na rodnoj kući. Skup je završio spontanim svenarodnim pjevanjem poznate skladbe *Krasna zemljo, Istro mila*, a posebno se u ovoj prigodi osjetio dirljivim, i naglašeno istaknutim, nastavni stih - *Dome roda hrvatskog!* Organizatori su po završetku ove javne svečanosti upriličili domjenak i druženje u Društvenom domu, iz koga se završno mogla čuti i pjesma Domovini – Bože, čuvaj Hrvatsku. (L)

PRIOPĆENJE ZA JAVNOST KATOLIČKIH UDRUGA, POKRETA I ZAJEDNICA U ISTRI

Kao katoličke udruge s područja Porečke i Pulskog biskupije želimo javno podržati priopćenje koje je javnosti uputila Porečka i Pulsko biskupija u svezi s događajem na svečanoj sjednici Dana Istarske županije 25. rujna 2017. u Pazinu. Pridružujemo se zahtjevu biskupa porečkoga i pulskog mons. Dražena Kutleša da se organizatori proslave Dana Županije u Pazinu trebaju mnogo jasnije i nedvosmislenije distancirati od netolerantnoga nastupa dijela nazočnih, a među njima i uzvanika, tijekom navedene svečanosti. Očekujući da živimo u vremenu i sredini koju obilježava visok stupanj suživota, tolerancije i kulture, iskreno smo i duboko zapanjeni i razočarani necivilizacijskim istupom na svečanoj sjednici Dana Istarske županije. Želimo stoga iskazati svoju potporu i zahvalnost svima onima koji su nam

omogućili da se danas uopće smijemo oglasiti, i to na hrvatskom jeziku, a to su prije svega istarski svećenici koji su tijekom dugih stoljeća, od popova glagoljaša, brižno čuvali, pa i pod cijenu vlastitih života, hrvatski kulturni identitet u Istri. Istarsko se svećenstvo borilo za svežitelje Istre, neovisno o vjerskom, nacionalnom i svjetonazorskom opredjeljenju. Upravo nam oni danas trebaju biti uzor međusobnoga poštovanja i uvažavanja različitosti. Ispod svake je razine ljudskoga dostojanstva u 21. stoljeću, prije svega, na bezobrazan način iskazivati svoje „nezadovoljstvo“, a onda još i ne poznavati i ne priznavati elementarne povijesne činjenice o vlastitom zavičaju.

Stoga: „*Opjevajmo slavne muževe, pretke naše po njihovim pokoljenjima... Neki od njih ostaviše ime za sobom, te se o njima još hvale pjevaju. A drugima opet*

nema spomena, iščezoše kao da nikad nisu ni postojali.“ (Biblija, Knjiga Sirahova)
U Pazinu 28. 9. 2017.

Katoličko društvo prosvjetnih djelatnika Istre mons. A. Heka

Hrvatsko katoličko liječničko društvo mons. M. Krebel

Hrvatsko katoličko mladenačko društvo Seljačka sloga – Trviž 1911.

Hrvatski katolički zbor MI – osnovna zajednica Vodnjan

Obiteljski centar Nazaret

Katolička udruga Radnici Milosrdnog Isusa

Franjevački svjetovni red (mjesna bratstva iz Pule i Rovinja)

Udruga sv. Vinka (sve konferencije u Istri)

Zajednica Jošua

Knjiga „Uredbe i naredbe za obdržavanje u Kaštelu Vrsar i njegovu kotaru“

Pred mnoštvom uzvanika u Vrsaru je u Hotelu Pineta, u petak 29. rujna 2017. godine, javnosti predstavljena dugo iščekivana knjiga „Uredbe i naredbe za obdržavanje u Kaštelu Vrsar i njegovu kotaru“. Knjiga sadrži propise koje je porečki biskup izdavao za Vrsar do 1778. godine.

Ovim je događajem uspješno dovršen dugogodišnji projekt Općine Vrsar, TZ-a Vrsar i Župe sv. Martina Vrsar koji se sastoji u cijelovitoj objavi pravnih propisa koje je porečki biskup, kao tisućletni vlasnik i gospodar Vrsara, izdavao za Vrsarsku grofoviju. Događaj je otvorio Franko Štifanić, zamjenik općinskog načelnika, pozdravnim riječima uime Općine i Turističke zajednice Vrsar, ali i osvrtom na tijek nastanka publikacije, kao i na važnost koju to djelo ima ne samo za povijest nego i za identitet Vrsara te imidž koji brižno izgrađuje i njeguje.

Biskup Dražen Kutleša – uvodno izlaganje

Uvodnim izlaganjem središnji je dio predstavljanja otvorio mons. Dražen Kutleša, biskup porečki i pulski i doktor kanonskoga prava, govoreći o povijesnoj ulozi biskupa kao civilnoga vlastodršca, ali i o dobrom zakonodavcu te kriterijima dobrog i pravednoga zakona. U obraćanju punom simbolike osvrnuo se na tisućjetnu ulogu svojih prethodnika – porečkih biskupa u Vrsaru – koji su kao zakonodavci uvijek težili pravednosti. Istaknuo je i da su biskupi kao zakonodavci stanovnicima Vrsara, baš poput dobrih roditelja, priuštili ono što je bilo potrebno i dobro za njih te ono što je bilo pravedno, a ne nužno ono što su stanovnici tek trenutno željeli ili ono što je trenutno bilo oportuno.

Doc. dr. sc. Elvis Orbanić

Doc. dr. sc. Elvis Orbanić, ravnatelj Državnoga arhiva u Pazinu, zatim je okupljene „proveo“ sadržajem knjige ističući njezinu jedinstvenost jer, za razliku od statutarnih propisa u Istri, ona sadržava temeljne („ustavne“) propise jedne specifične teritorijalno-političke cjeline koju se može nazvati državom srednjovjekovnoga tipa kojoj je na čelu bio bi-

skup. Posebno je pohvalio priređivača knjige, doc. dr. sc. Ivana Milotića, zbog preciznih prijevoda pravnih instituta i fenomena te obrade propisa terminologijom koja pripada rimskom, kanonskom i srednjovjekovnom rimsko-kanonskom pravu.

Priređivač ove publikacije, doc. Milotić, razdijelio ju je u nekoliko cjelina, nastavio je dr. Orbanić. Prvi dio čine uvod i 12 studija. Riječ je o studijama posvećenima različitim aspektima života u Vrsaru koji su predstavljali ambient i kontekst u kojem je porečki biskup donosio pravna pravila. Tu se obrađuje nastanak Vrsarske grofovije počevši od VI. stoljeća i tzv. Eufragijeve povlastice, teritorij i kretanje broja stanovnika, odnosi Vrsarske grofovije s tadašnjim velikim teritorijalno-političkim subjektima: Svetom Stolicom, Svetim Rimskim Carstvom, Akvilejskim patrijarhatom, Venecijom i drugima. Radi se o raščlambama teritorijalnih, političkih, demografskih i diplomatskih fenomena, obrađenih također i kroz prizmu pravnih propisa, a posebno akata koje su rimski prvosvećenici, carevi Svetoga Rimskog Carstva i akvilejski patrijarsi izdavali u pogledu Vrsarske grofovije. Posebno važnu diplomatičku sastavnicu toga dijela publikacije čini bogata zbirka sporova Vrsarske grofovije s pripadajućim pravorijecima kojima su se ti sporovi rješavali, a postojali su u prvom redu s redovničkim imanjem Sveti Mihovil na Limu, pojedinim redovničkim opatijama, s mletačkim Porečom i Svetim Lovrečom. Dio toga arhivskog gradiva koji se odnosi na papinske akte, brigom recenzenta dr. Tomislava Mrkonjića, prijavljen je iz Tajnoga vatikanskog arhiva. Drugi je dio studije posvećen propisima koji su se izdavali za Vrsar, nastavio je dr. Orbanić te pojasnio kako ti propisi nisu bili čisto hipotetska i apstraktna pravila koje je donosio neki zamišljeni zakonodavac ili zakonodavac u kakvoj dalekoj zemlji, već porečki biskup koji je tijekom XVII. i XVIII. stoljeća znatan dio vremena rezidirao upravo ovdje u Vrsaru, u biskupskoj palači, današnjemu Kaštelu. Ta su pravila stoga životna, proizašla iz vrsarske svakidašnjice i njezina dobra poznavanja te su motivirana problemima i izazovima s kojima su se stanovnici

Vrsara svakodnevno u praksi suočavali. To nisu nametnuta pravila, već reakcija na konkretan problem. Opravdano je stoga ta pravila nazvati autentičnim vrsarskim pravom koje je jedinstveno i neponovljivo te neraskidivo povezano s Vrsarom, naglasio je dr. Orbanić. U ovim dijelovima publikacije priređivač iscrpno raščlanjuje vrijeme i način nastanka vrsarskih pravila, ulogu porečkoga biskupa, njihovu objavu i tiskanje te primjenu u pravnoj praksi. Posebno su iscrpno opisani utjecaji različitih pravnih tradicija na vrsarsko pravo, posebno kanonskoga, rimskog i srednjovjekovnog rimsko-kanonskog prava te običajnoga prava vrsarske zajednice. Posljednja je studija posvećena gospodarstvu Vrsarske grofovije te je ona daleko najopsežnija i najiscrpnija. To je svojevrsna kodifikacija prošlosti svih aspekata vrsarskoga gospodarstva: vinarstva, maslinarstva, solarstva, ribolova, trgovine i trgovanja, kulinarstva, proizvodnje hrane i pića, higijenskih i kvalitativnih standarda, koja može poslužiti kao široka osnovica za mnoga buduća istraživanja. Dr. Orbanić je istaknuo ugled triju recenzentata: prof. dr. sc. Josipa Šalkovića, prof. dr. sc. Tomislava Mrkonjića i vlč. mr. Lina Zohila, predstavivši temeljne elemente njihova znanstvenoga i akademskog kurikula.

Dr. Orbanić se u nastavku osvrnuo i na tehnički modus prezentacije povjesnih izvora, naglasivši da svaki od propisa, donesenih u jednom od tih razdoblja, priređivač predstavlja u njihovu izvorniku, publikacija, naime, sadržava njihove faksimile. Riječ je o iznimno kvalitetnim, dovoljno velikim i jasno čitljivim reprodukcijama koje svakome, pa i prosječnom čitatelju, daju izravan uvid u obilježja isprave i zapisa. Zatim se donosi njihova transkripcija, što je od posebne važnosti jer veći dio akata u ovoj publikaciji postoji samo u rukopisima. Sva su pravna pravila prevedena na hrvatski jezik, i to koristeći se jezikom u pravu prilagođenome svakom pravnom supstratu posebno (rimsko, kanonsko, rimsko-kanonsko, običajno pravo) i prepoznatljivim pravno-tehničkim pojmovima kojima se jedino može postići preciznost i finoća institucijskoga razlikovanja. Taj prijevod nije tek običan,

filološki, već prijevod koji izborom pojmovova i izričaja te jezičnim konstrukcijama i institucijskim nazivljem odražava pravnu bit teksta i pravnu terminologiju. U toj je mjeri prijevod na hrvatski jezik pravno precizno priređen da se srednjovjekovlju svojstvene tautologije i nedorečenosti također autentično prenose u hrvatsko nazivlje. Osim prijevoda, posebno vrijednu sastavnicu priređenih tekstova čini i njihov iscrpan komentar koji se nalazi ispod svake odredbe. To je, vjerojatno, zahtjevalo i najveći rad i napor. Prosječnom su čitatelju takvi komentari i objašnjenja presudni ne samo za razumijevanje određenih pojmovova nego i za predločavanje pravnih instituta i koncepta koji bitno odudaraju od modernih koncepcata, nastalih većinom od druge polovice XIX. stoljeća. Riječ je o pravnim pravilima većinom sred-

njovjekovne provenijencije, nastalima u uvjetima nepostojanja trodiobe vlastite u sustavu gdje je civilni vlastodržac bio biskup, napomenuo je dr. Orbanić. Uz veliku pozornost prisutnih uslijedilo je iščitavanje pojedinih odredaba vrsarskoga prava.

Tomislav Sadrić, mag. iur.

Tomislav Sadrić, mag. iur. i član pravne komisije HBK, govorio je o pravnoj naravi vrsarskih pravila iz perspektive civilnoga i kanonskoga prava istaknuvši da se njima ostvariva zahtjev pravne sigurnosti te zaštite imovinskih i osobnih interesa stanovnika. U propisima je prepoznao trajnu baštinu Vrsara rekavši da je Vrsar u urbanističkom, upravnom, crkvenom i svakom drugom smislu oblikovan upravo u vrijeme vlasti porečkoga

biskupa te da postoji velik prostor za valorizaciju tih činjenica.

Doc. dr. sc. Ivan Milotić, priređivač

Napokon, o knjizi je zaključno govorio priređivač doc. dr. sc. Ivan Milotić, istaknuvši da su pravni propisi iz Vrsara unikatni te da za razliku od statutarnih mletačkih akata nisu nastajali po špranci. Propisi koji se donose u knjizi nužno se moraju pravno i povjesno kontekstualizirati, tj. razmatrati isključivo u uvjetima kad su i kako nastali. To podrazumijeva dobro poznavanje rimskoga, kanonskog i rimsko-kanonskog prava, istaknuo je. Milotić te rekao kako pravni propisi koji se objavljaju mogu poslužiti kao doprinos revitalizaciji stare jezgre, oživljavanju starih tradicija, ali i kao kulturno-povijesno polazište za daljnje istraživanje i afirmaciju Vrsara. Govoreći o izazovima prilikom pribavljanja izvornika, prevedenja i komentiranja, uputio je posebne zahvale Nataliji Vugrinec, direktorici TZ-a Vrsar, na dugogodišnjoj podršci i popularizaciji ovoga projekta, Općini Vrsar, župniku vlč. Linu Zohilu te nizu osoba koje su mu tijekom godina davale savjete, smjernice i podatke kako bi se rekonstruirala prava svrha pravnih odredaba.

Na kraju predstavljanja Natalija Vugrinec, Francko Štifanić i vlč. mr. Lino Zohil svećano su uručili knjigu zaslužnim pojedincima te svim sudionicima ovoga događanja, a ugodno se druženje, uz razgovor i prigodan domjenak, nastavilo i kasnije. (G. Krizman)

Knjiga o crkvi Marija Kraljica obitelji u Pamićima

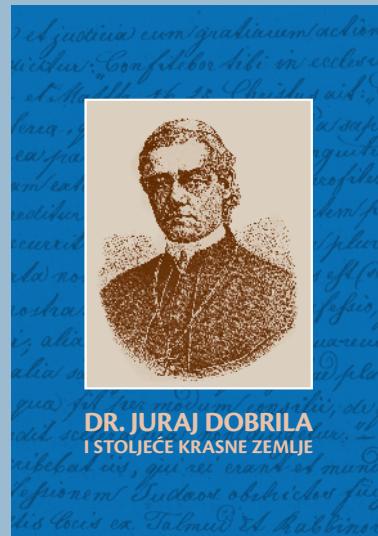
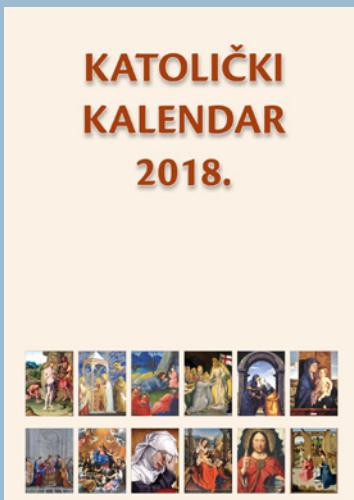
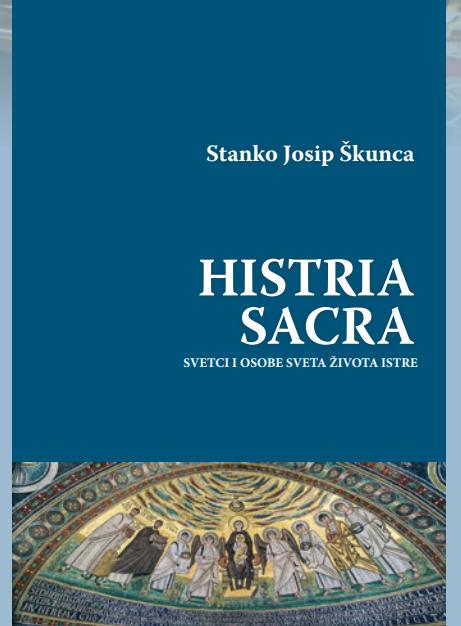
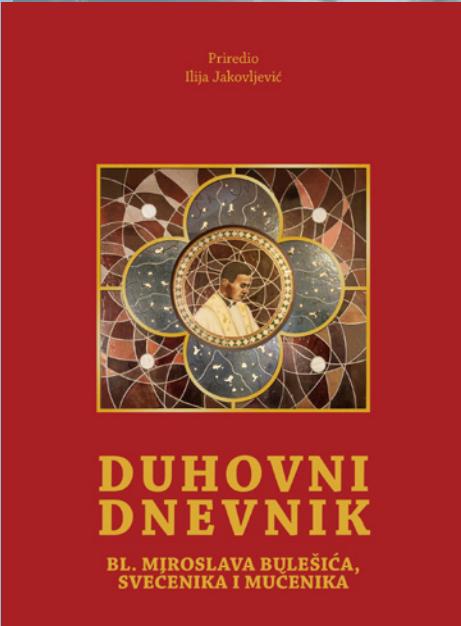
Pamići (Žminj), 22. kolovoza 2017. održala se Duhovna obnova u crkvi Marije Kraljice obitelji, dvadeseta po redu. 20. obljetnica crkve u Pamićima bila je i zgodna prigoda za predstavljanje knjige "20. GODINA CRKVE MARIJA KRALJICA OBITELJI" autora vlč. Marijana Pamića. Spomenuta knjiga je svojevrsni spomenar – foto album nastao skupljenim fotografijama koje su nastale tijekom dvadeset godina od kada je crkva sagrađena. Svakako neuobičajena i zanimljiva knjiga koja će mnogim sudionicima Duhovnih obnova tijekom proteklih dvadeset godina biti trajna i lijepa uspomena na brojne susrete, druženja i duhovne trenutke koje su zajedno prošli. Knjiga nam na 160 stranica donosi oko 800 fotografija kao i druge zanimljive informacije o izgradnji crkve i o nakani vlč. Pamića. Knjigu su predstavili fra Petar Ljubičić i David Ivić, tehnički urednik izdanja.

POSJETITE KNJIŽARE "JOSIPA TURČINOVIĆA"

Izdavačka kuća JOSIP TURČINOVИĆ d.o.o.,
Pazin, narudžbe tel. 052/624 342

Prodavaonice:
PAZIN, A. Kalca 2, tel. 052/621 082
PULA, Danteov trg 1, tel. 052/216 498
POREČ, Eufrazijeva 22, tel. 052/451 784

Učka 96,9 - Pula 98,0 - Rovinj 88,0 - Buje 97,9
Umag 107,3 - Rabac 92,1 - Poreč 98,5

Učka 96,9 - Pula 98,0 - Rovinj 88,0 - Buje 97,9
Umag 107,3 - Rabac 92,1 - Poreč 98,5

KAP ZA DOBAR DAN
- duhovna misao za bolji početak dana
- od ponедиљка до суботе у 06:30

PUTEVIMA VJERE
- središnja vjerska emisija
- petkom u 17:30

SUSRET S IZVOROM

Jurja Dobrile 6, Pazin - tel: 052/ 88 77 11
www.radioistra.hr